

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P106230

Driemaandelijks verenigingsblad van Natuurpunt – juni - juli - augustus 2010 – jaargang 9 – nummer 2
verschijnt in maart, juni, september en december

Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

De zomer van Natuurpunt

Natuur in Beeld
Zoemende bezoekers

Samenleving
**Van landbouw naar
groene diensten**

natuurpunt
natuur voor iedereen

Biodiversiteit onder druk: de Rode Lijst als indicator

Het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit had een campagne kunnen zijn over het nut en de inspirerende pracht van de natuur. Maar het sleutelwoord van de campagne is spijtig genoeg "crisis" geworden

Boos op gras

Ik heb gras altijd beschouwd als vulsel in onze landschappen: in de leegte tussen de planten groeide gras. Gras was gewoon gras. Tot bij onze dochter hooikoorts vastgesteld werd.

Landbouw en groene diensten

In 2013 gaat het Europees landbouwbeleid grondig veranderen. De uitdagingen zijn groot. Hoe moet het verder in een warmer klimaat en met minder fossiele brandstoffen waarvan landbouw zo afhankelijk is?

Zoemende bezoekers

Vaak gonst het bij je bloemen en struiken van het leven. Een bij, denk je dan. Maar wist je dat er naast de honingbij nog meer dan 350 andere soorten wilde bijen leven in ons land?

Natuur vroeger & nu: het Munsterbos

Het Munsterbos ligt ten noordoosten van de dorpskern van Munsterbilzen (Limburg). Het is een overgangsgebied tussen de Kempen en Haspengouw. Wandelend door het gebied ontdek je het prachtige oude bos, een bijzonder vijversysteem en een waardevol heidegebied.

Heide en wastine: de sprookjeswereld van de Gulke Putten

Tussen Beernem en Ruiselede kietelen vier hoge zendmasten het wolkendek. Als koene ridders bewaken ze een schat aan wilde planten en dieren.

Abeekvallei: topgebied voor zeldzame natuur

Het mooie werk dat onze vrijwilligers al jaren leveren in de Abeekvallei krijgt vanaf dit jaar een extra stimulans. Met Europese steun, door middel van het Life-project "Life Abeek", zal Natuurpunt de komende vijf jaar grootschalige natuurherstelacties uitvoeren.

Plateau van Caestert, een stukje Zuiders temperament in Vlaanderen

De Sint-Pietersberg op de grens van Vlaanderen, Wallonië en Nederland is erg gekend om zijn wonderlijke natuurpracht. Bloeiende kalkgraslanden geven de streek een heel eigen dimensie.

Feest bij Natuurpunt Educatie, 15 jaar natuur- en milieueducatie

75 jaar geleden, in 1935, organiseerde de toenmalige De Wielewaal haar eerste cursus met als onderwerp "Het kempaantje in de Kempen".

De zomer van Natuurpunt

Geniet van heerlijke evenementen boordevol biodiversiteit! Het laatste weekend van augustus organiseert Natuurpunt samen met de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de Nacht van de Vleermuis.

Tel mee tot 2010, biodiversiteit telt

Tijdens het Weekend van de Biodiversiteit op 22 en 23 mei trokken natuurstudievrijwilligers er samen met honderden natuurliefhebbers op uit om de biodiversiteit in Vlaanderen in kaart te brengen.

Wadden, kwetsbaar Werelderfgoed

De Waddenzee is één van de waardevolste getijdengebieden ter wereld. De UNESCO kende het in 2009 zelfs de status van Werelderfgoed toe. Toch staat dit ongerepte natuurgebied, dat zich uitstrekt van Nederland tot Duitsland en Denemarken, onder druk.

6

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

10

14

18

23

27

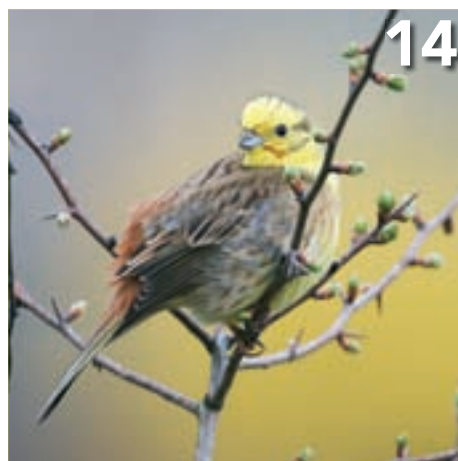

Foto: Wim Dirckx

34

36

38

Foto: Eckhart Kuijken

40

42

50

Foto: Luc Meert

Uiteraard was ik, namens u allen, bijzonder verheugd met het bezoek dat Europese Commissaris voor Milieu Janez Potočnik op de vooravond van de Internationale Dag van de Biodiversiteit bracht aan ons natuurgebied "De Kuifeend" in het Antwerps havengebied. En ook trots, want de lof die ons werd toegezwaaid over de positieve samenwerking met het Antwerps Havenbedrijf (beheerder van een van de belangrijkste zeehavens van West-Europa) was niet min.

De schijnbare tegenstelling tussen economisch belang en natuurwaarden binnen het havengebied (sommige zo belangrijk dat deelgebieden werden opgenomen in het Natura 2000-netwerk) werd hier door de dialoog tussen twee partners, omgezet tot een win-win situatie. Nieuwe uitbreidingen worden nu proactief besproken en in de toekomst zal er ook steeds voor gezorgd worden dat minimaal 10% van het havengebied een natuurbestemming krijgt. Het kan dus, en ook een Europees Commissaris vindt dit een mooi voorbeeld: opname in het Natura 2000-netwerk hoeft geen rem te zijn op de economische ontwikkeling van een gebied.

Tijdens het bezoek wezen Commissaris Potocnik en ikzelf erop dat een dergelijke oplossing ook kan werken in de landbouw. Vandaag wordt 50% van het grondgebied van Europa ingenomen door landbouwactiviteiten en in Vlaanderen is dat niet anders. Niemand, en zeker Natuurpunt niet, betwist het recht op een behoorlijk inkomen voor de landbouwers. Vandaag wordt een belangrijke hap van dit inkomen geleverd vanuit Europa en ook in de toekomst, na de nu reeds veelbesproken hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in 2013, wensen wij dat zo te houden. Voor een dergelijke financiële tegemoetkoming mag en moet echter een andere houding van de landbouw tegenover natuurwaarden verwacht worden.

Anders is het onmogelijk om de achteruitgang van de biodiversiteit (een Europese doelstelling) te stoppen. Het landbouwbeleid dat wij aanmoedigen is een model waarbij een bepaald percentage van het landbouwareaal (5 tot 10%) opnieuw een natuurlijke bestemming krijgt en waarbij Europese landbouwsubsidies instaan voor het inkomensverlies dat hierdoor ontstaat. Wie niets doet krijgt niets, wie wél in dit model instapt, wordt vergoed.

Moeilijk toepasbaar? Alle begin is moeilijk, maar de innovatieve ondernemer die in vele landbouwers schuilt, zal snel inzien dat hier een kans ligt en dat de publieke diensten die hij aan de maatschappij levert, de beste waarborg zijn om zijn activiteiten verder financieel te laten ondersteunen door diezelfde maatschappij.

Natuurpunt zal een actieve rol spelen in dit debat dat achter de schermen al volop woedt. En dat kan leiden tot een mooie toekomst voor de biodiversiteit en voor de landbouw!

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

Natuurpunt zoekt grote daken!

Heb je hem gezien: de folder bij Natuur.Blad die je vertelt hoe je gratis zonnepanelen kan laten plaatsen op het dak van jouw school, bedrijf, feestzaal, ziekenhuis, loods ...?! Met het project "Zonnen voor meer natuur" wil Natuurpunt in samenwerking met Linea Trovata zo veel mogelijk zonnepanelen plaatsen op de daken van gezinnen en bedrijven. Heeft jouw bedrijf een groot dak? Dan is dit project geknipt voor jou! Lees de folder en bezorg ons vervolgens alle gegevens via www.natuurpunt.be/zonnen om een plaatsbezoek te regelen en de mogelijkheden te bespreken. Ken je iemand met een groot dak? Vergeet dan zeker niet de folder door te geven!

Sleedoornpage

De sleedoornpage is een bedreigde schoonheid. In tuinen met sleedoorn kan je hem met wat geluk toch nog aantreffen. Dagvlinderwaarnemingen die worden gemeld via www.waarnemingen.be of via www.vlindermee.be worden gebruikt om de toestand van onze biodiversiteit in kaart te brengen.

Foto: Jeroen Mentens

2010 Internationaal Jaar van de Biodiversiteit

Biodiversiteit onder druk

De Rode Lijst als indicator

Het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit had een campagne kunnen zijn over het nut en de inspirerende pracht van de natuur. Maar het sleutelwoord van de campagne is spijtig genoeg "crisis" geworden door de dramatische achteruitgang van soorten. Maar liefst 45% van de Europese vlinders en reptielen is bedreigd, net als 42% van de Europese zoogdiersoorten. Wereldwijd is een vierde van de zoogdiersoorten en een derde van de amfibieënsoorten met uitsterven bedreigd. We zijn ons van die achteruitgang en de oorzaken bewust door het systeem van Rode Lijsten.

Tekst: Wim Van den Bossche

De overheersende voetafdruk van de mens heeft grote en meestal negatieve gevolgen voor de leefgebieden van dieren en planten. Wetenschappers die de aantalveranderingen van soorten bestuderen, merken dat er vaak fenomenale verschillen tussen soorten bestaan. De ene soort past zich gemakkelijk aan de veranderende omstandigheden aan, terwijl andere soorten geleidelijk of vrij dramatisch in aantal afnemen. Zo heeft de vroeger zeldzame merel zich niet beperkt tot zijn oorspronkelijk leefgebied in uitgestrekte bossen, maar heeft dankbaar gebruik gemaakt van de gazoncultuur in tuinen en parken en is nu één van de meest voorkomende vogelsoorten in Vlaanderen. Lange afstand trekvogels, zoals de zomertortel, daarentegen moet je nu met een vergrootglas gaan zoeken.

Red Data Books

Midden jaren zestig van de vorige eeuw kwamen natuurbeschermers met het systeem van "Red Data Books" op de proppen. Sir Peter Scott was één van de pioniers die aan een systeem werkte om de in aantal en verspreiding achteruit gaande soorten onder de aandacht te brengen. De eerste boeken van de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) Survival Service Commission over zoogdieren en vogels werden in 1966 gepubliceerd. Het begrip Rode Lijsten was hiermee gelanceerd. Een Rode Lijst geeft een opsomming van soorten die in een bepaald gebied bedreigd zijn. Dat kan gaan om een regio, land of de hele wereld. Al snel stelden de meeste landen en regio's hun eigen Rode Lijsten op waarin naast de wereldwijd bedreigde soorten ook aandacht wordt geschonken aan de bedreigde soorten in eigen land of streek. De bedoeling van de Rode Lijst is enerzijds die soorten te identificeren en beschrijven die meest dringend bescherming verdienen. Anderzijds meten

De merel paste zich met succes aan zijn veranderende omgeving aan. Foto: Luc Meert

wetenschappers dankzij de Rode Lijsten wereldwijd de graad van verandering van de rijkdom aan biodiversiteit.

Om het risico op uitsterven in te schatten, worden aantalschattingen gemaakt en verspreidingsatlassen opgesteld. De echt zeldzame soorten of soorten die geconcentreerd in bijvoorbeeld kolonies voorkomen, worden vaak individu per individu geteld. Voor sommige soorten gebeurt deze inventarisatie jaarlijks of zelfs maandelijks, voor anderen bijvoorbeeld om de 10 jaar. Om de aantallen en trends te bepalen van talrijkere soorten neemt men steekproeven in een representatief leefgebied en worden de totalen geëxtrapoleerd.

*De Europese nerts is één van de meest bedreigde zoogdieren in Europa. Van de IUCN kreeg hij de stempel "bedreigd".
Foto: Vilda/Rollin Verlinde*

Code rood

Dankzij die tellingen wordt de status van soorten bepaald. Het is de IUCN die de gegevens van verschillende bronnen samenbrengt. De Rode Lijst van wereldwijd bedreigde soorten wordt jaarlijks gepubliceerd (www.iucnredlist.org). Voor het opstellen werken de belangrijkste wetenschappers die soorten bestuderen en die vertegenwoordigd zijn in de IUCN Species Survival Commission samen met partners van het IUCN Red List Partnership (waaronder BirdLife International, Conservation International, NatureServe en de Zoological Society of London) en het IUCN Species Programme. Het IUCN stelde in 1994 de wereldwijde criteria op om de status van soorten te bepalen. We onderscheiden acht categorieën: "uitgestorven" soorten, soorten waarvan de status "onvoldoende gekend" is, "momenteel niet bedreigde" soorten, "zeldzame" soorten en "achteruitgaande" soorten. Op de Rode Lijst komen die soorten die "met uitsterven bedreigd", "bedreigd" of "kwetsbaar" zijn.

Of een soort op de Rode Lijst komt hangt af van de populatie trend, de grootte (in aantal) en structuur van de populatie en de verspreiding. Zo is een soort met een populatie van 10.000 individuen zeer kwetsbaar

als ze maar op één plek voorkomen of bijvoorbeeld in één kolonie broeden. Een vergelijkbare soort, ook bestaande uit een populatie van 10.000 individuen maar verspreid levend over een aantal leefbare populaties, heeft meer kans op overleven.

"In de loop van vorige eeuw verdwenen er 228 soorten in Vlaanderen"

In Vlaanderen worden de Rode Lijsten opgesteld door wetenschappers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Zij stellen de methodes op voor de inventarisatie en maken gebruik van de tellingen van vrijwilligers van Natuurpunt en soortenwerkgroepen om voor zoveel mogelijk soorten de status te bepalen. De best gedocumenteerde groepen zijn de diersoorten waarvan van alle soorten de status in Vlaanderen is gekend, terwijl slechts van 6% van de ongewervelden de aantallen, trends en verspreiding bekend is. In Vlaanderen was van de ongeveer 40.000 soorten in 2008 slechts voor een 3500-tal soorten de status bekend. Hiervan zijn er 228 in de loop van de vorige eeuw verdwenen. Maar liefst 981 soorten (28%) staan op de Rode Lijst en kunnen uit Vlaanderen verdwijnen wanneer hun leefgebied verder verslechtert.

Rode Lijstsoort van de dag

Tijdens het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit zet het IUCN elke dag een Rode Lijstsoort in de kijker. Zo kan je dagelijks even stil staan bij onze bedreigde biodiversiteit. Neem een kijkje op www.iucnredlist.org/species-of-the-day of via www.natuurpunt.be/2010 (onderaan de pagina).

In Vlaanderen is het aantal soorten waarvan de status is vastgesteld klein, maar toch een respectabele 10% van de bekende soorten. Wereldwijd is er dankzij de coördinatie door IUCN van zo'n 45.000 soorten de status bekend. Dit is maar een kleine fractie van de ongeveer 1,8 miljoen bekende soorten, namelijk zo'n 2,7%. Van die bestudeerde soorten waarvan de status wereldwijd bekend is, zijn er meer dan 800 soorten uitgestorven en is 38% met uitsterven bedreigd!

Van heel wat wereldwijd bedreigde soorten overleven er nog slechts enkele tientallen tot honderden

individueen. Zo wordt de Sumatraanse populatie van de Soenda ooievaar geschat op 250 tot 500 individuen en die van de Sumatraanse tijger op zo'n 500 exemplaren.

In actie voor bedreigde soorten

Zoals eerder aangehaald is het de bedoeling van de Rode Lijst om die soorten te identificeren en beschrijven die meest dringend bescherming verdienen wanneer we het wereldwijd uitsterven van soorten willen stoppen. Om de erg zeldzame soorten te redden is de IUCN Rode Lijst zeker meer dan gewoon een waarschuwingssignaal. De sterkte van deze op regelmatige basis opgemaakte, wetenschappelijk onderbouwde lijst zit in de uitwerking van een soortbeschrijving met aandacht voor de ecologische vereisten van de soort, de geografische verspreiding en inzicht in de factoren die het voortbestaan van de soort bedreigen. Van zo'n 20.000 soorten zijn mede dankzij het opvolgen van de Rode Lijsten verspreidingskaarten bekend. De Rode Lijst is zowel regionaal als wereldwijd een sterke motivatie om voor de bedreigde soorten actieplannen op te stellen.

“Wereldwijd zijn meer dan 800 soorten uitgestorven en 38% met uitsterven bedreigd”

Dankzij de Rode Lijsten wordt wereldwijd de graad van verandering van de rijkdom aan biodiversiteit gemeten. Door verschillende soorten te combineren komen trends in bedreigingen duidelijker naar voren. Door de combinatie worden de kerngebieden van biodiversiteit en hun bedreigingen beter zichtbaar. We kunnen hieruit ook opmaken in welke regio's de biodiversiteit het meest bedreigd is en welke oorzaken hiervoor aan te duiden zijn. Het succes

van beschermingsmaatregelen wordt ook gemeten dankzij het systeem van Rode Lijsten. En dat ondanks de vele beschermingsmaatregelen de natuurbescherming nog een belangrijke taak heeft, blijkt uit de toename van het aantal bedreigde vogelsoorten van 11,1% in 1988 tot 12,2% in 2008 op een totaal van 9990 soorten.

De Rode Lijsten zijn een belangrijk beleidsinstrument voor het opstellen van nationale biodiversiteitsprogramma's, wetgeving en soortbeschermingsplannen. Ook voor het onderbouwen en opvolgen van internationale verdragen en overeenkomsten zoals de conventie over internationale handel in bedreigde diersoorten (CITES), de conventie voor migrerende diersoorten (CMS) en de conventie voor biologische diversiteit (CBD) zijn ze heel belangrijk.

Een heel praktische toepassing is het gebruik van de lijst bij de planning van grote projecten. Bij de opmaak van de milieueffecten rapporten is de IUCN Rode Lijst een belangrijke factor in de planning.

De IUCN waarschuwt wel voor het teveel concentreren op de meest bedreigde soorten. Het is zeker een erg goed middel om bestaande netwerken van natuurgebieden te toetsen op hun doeltreffendheid voor het beschermen van bedreigde soorten. Zo wordt dit onder meer toegepast op gebiedsdekkende inventarisaties zoals de Important Bird Areas, Key Biodiversity Areas, Important Plant Areas en Alliance for Zero Extinction Sites. Maar in de natuurbescherming moet ook voldoende aandacht gaan naar het behoud van ecologische netwerken en grote ongerepte gebieden waar bedreigde, maar vooral ook meer verspreid voorkomende soorten kunnen overleven.

Soenda ooievaar op Sumatra. Natuurpunt steunt een project voor de bescherming van het leefgebied. Foto: Dave Gandy

Tot ziens!

Willy Ibens, foto: Greet Hermans

Voorjaar 1993. Na een loopbaan van 20 jaar in de financiële wereld kies ik voor een tijdelijk engagement bij het toenmalige Natuurreservaten. De natuurbeweging staat aan het begin van een lange groeiperiode: meer leden, meer natuurgebieden in beheer, een bredere en lokaal verankerde werking en de aanzet voor professionalisering van het vrijwilligerswerk.

Het mee uitbouwen van het vrijwilligersnetwerk en het leggen van een solide financiële basis voor verdere groei worden mijn eerste opdrachten. Eerst als diensthoofd algemene zaken en financiën, vanaf 1997 als directeur.

Het engagement en de inzet van de vrijwillige medewerkers bij het beheer van hun natuurgebieden doseerbaar en hanteerbaar houden wordt dé uitdaging. Meedoen, maar ook meedenken. Het management krijgt van het bestuur de mogelijkheid om een experiment op te zetten in de sociale

economie. Natuur- en Landschapszorg wordt opgestart. Vandaag is dit een sociaal bedrijf met 150 medewerkers gespecialiseerd in natuurbeheer. Samen met onze vrijwilligers zorgen zij voor het goed beheer van onze natuurgebieden.

December 2001. Na drie jaar intense voorbereiding staat Natuurpunt op het spoor. Een fusie tussen De Wielewaal en Natuurreservaten. Een nieuwe start voor het natuurbeheer in Vlaanderen. Een nieuwe missie, nieuwe kansen voor natuurstudie en natuureducatie en veel nieuwe uitdagingen. Sindsdien is onze vereniging verder gegroeid: 350 professionele medewerkers, 87.000 leden, meer dan 5000 vrijwilligers en steeds meer "Natuur voor Iedereen".

Inmiddels sta ik 17 jaar mee aan het roer. Eind 2011 bestaat Natuurpunt 10 jaar. Het is opnieuw tijd om de managementstructuur te verfijnen en taken te herschikken. De beste garantie om de volgende decennia te blijven groeien, om nog meer onze rol te spelen voor natuur en landschap in Vlaanderen. Tijd ook om de fakkel door te geven en geleidelijk een overgang te maken van een loopbaan "voor de natuur" naar een loopbaan "in de natuur". Natuurlijk blijf ik op post om de overgang naar een nieuwe algemene directeur vlot te laten verlopen. En daarna zal het mij niet ontbreken aan projecten en initiatieven die op uitvoering wachten.

Met dank aan alle professionele en vrijwillige natuurbeschermers waarvoor ik deze droomjob mocht uitvoeren. Kon ik het herdoen, ik zou in 1993 dezelfde beslissing nemen!

Tot ziens in één van onze natuurgebieden of op één van de boeiende natuuractiviteiten waarvoor ik uiteindelijk opnieuw tijd kan vrijmaken. Mijn vier kleinkinderen kijken er al naar uit. En Greet ook!

Willy Ibens

Natuurpunt zoekt algemeen directeur (m/v)

De algemeen directeur is de eindverantwoordelijke voor het professioneel kader. Hij/zij geeft leiding, coördineert het management team en zorgt voor een begeisterende communicatie met de professionele organisatie en de beweging.

Tevens heeft de algemeen directeur een belangrijke rol in de communicatie met de buitenwereld. Hij/zij zorgt voor een efficiënte en beklijvende communicatie met beleidsmakers, andere natuur- en milieuorganisaties, pers, publiek, etc. Dit om de belangen van de vereniging te behartigen, om maximale (ook financiële) steun te verkrijgen voor het realiseren van de doelstellingen en om de vereniging verder uit te bouwen.

We zoeken iemand met ervaring in een leidinggevende functie op directieniveau, een brede belangstelling voor natuurbeheer en sterke competenties op vlak van management, communicatie, impact en leiderschap.

De vacature staat open tot 15 september 2010, waarna een selectieprocedure voorzien is.

Alle informatie over de vacature vind je op www.natuurpunt.be/directeurgezocht

natuurpunt
natuur voor iedereen

Boos op gras

Ik heb gras altijd beschouwd als vulsel in onze landschappen; in de leegte tussen de planten groeide gras. Gras was gewoon gras. Tot bij onze dochter hooikoorts vastgesteld werd, meer bepaald een allergie tegen pollen van timoteegras. Opeens sprong het gras op de voorgrond. Het bleek een naam te hebben en meer nog: het neutrale gras was een vijand geworden. Het werd tijd om kennis te maken met die vijand.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Vilda/Rollin Verlinde

Het verhaal van het timoteegras begint onschuldig in vochtige hooilanden bij ons in Europa. Kolonisten vertrekken in de 16^e eeuw naar de Nieuwe Wereld en nemen koeien en paarden mee. Tussen het hooi dat meereist als voer, zit ook zaad van het timoteegras. Alleen heet het nog niet zo. Het naamloze gras met de stompe 'cat's tail' als bloeiaar wordt in 1711 voor het eerst beschreven in Amerika door ene John Hurd. Hij geeft het een voorspelbare naam: 'hurd-grass'. Even later, rond 1720, verschijnt Timothy Hanson ten tonele, een boer die het nieuw beschreven gras gaat promoten als voedergras voor paarden. Het timoteegras komt met de boot terug naar Europa: veredeld tot een topkwaliteit voedergras met een hoog vezelgehalte, veel vitamine A en D, weinig proteïnes en dankzij het laag vochtgehalte rotbestendig. Tegenwoordig worden de verschillende variëteiten overal ter wereld, in de gematigde streken, beschouwd als populairste gras voor voedselrijke hooilanden. In de VS is het de meest verkochte hooisoort via het internet. Timoteegras is een belangrijk ingrediënt van hooimengsels voor landschildpadden, cavia's en dwergkonijnen.

Rond 1900 beschrijft men voor het eerst het fenomeen hooikoorts. Belangrijkste veroorzaker van de allergie blijkt het stuifmeel (pollen) van grassen te zijn. Grassen vertrouwen hun stuifmeel toe aan de wind voor bestuiving. Bij zo'n wilde gok moet je wel gigantische hoeveelheden verspreiden om enig effect te behalen. Het stuifmeel is overal, ook in de lucht die wij

inademen. Je hebt een elektronenmicroscop nodig om de grote variatie aan vormen te kunnen appreciëren. Die van de verschillende grassoorten zijn echter nagenoeg identiek (onder de elektronenmicroscop lijken het allemaal witgele sinaasappeltjes). Ons lichaam reageert niet op de vorm van de verschillende pollenkorrels. Eiwitten op de pollenwand lossen op in onze slijmvliezen, en naargelang de soort lokt dit een andere reactie uit van ons immuunsysteem. Als je hooikoorts hebt, is de reactie van je afweersysteem heviger dan de 'aanval' van de lichaamsvreemde stoffen vereist: je niest, je ogen wateren, allemaal pogingen om een onschadelijke vijand weg te jagen. Het is als schieten op een mug met een kanon.

Timoteegras is door de mens zowat overal gekomen. Daarna is het zelf verder getrokken. De lichte platte vruchtjes worden op de wind meegevoerd. Door de twee haakjes aan de vruchtjes gaan ze net zo goed mee in de pels van vee of konijnen. Het komt niet alleen overal, het blijft er ook, want timoteegrasplanten kunnen minstens 20 jaar oud worden. Het is bovendien wintergroen en groeit in de winter zelfs verder. De vijand lijkt een blijver. Wetenschappers hebben samen met de eerder genoemde konijnen en cavia's een middel ontwikkeld dat timoteegrasallergielijders soelaas zou moeten bieden. Dit middel is gebaseerd op pollen van het gras zelf. Misschien kunnen we de vijand met zijn eigen middelen verslaan. In afwachting blijven we *boos op gras*.

Ludo Benoy is een enthousiaste vrijwilliger bij Natuurpunt Antwerpen Noord en in onze Natuur.winkel. Vrijdag 21 mei 2010 organiseerde hij mee een persconferentie.

Hoog bezoek uit Slovenië

Een zomerse dag in mei. Vandaag ontvangen we hoog bezoek in "De Kuifeend en de Grote Kreek"! De Europees Commissaris Janez Potočnik, bevoegd voor Leefmilieu, brengt een bezoek aan ons natuurgebied om op de vooravond van de Dag van de Biodiversiteit het belang van het Natura 2000-netwerk in de verf te zetten. Spannend!

De voorbije drie jaar werden hier belangrijke inrichtingswerken uitgevoerd. Allemaal voor een betere biodiversiteit. En met resultaat. "De Kuifeend en de Grote Kreek" is een schoolvoorbeeld dat aantoont dat de ontwikkeling van het Antwerpse zeehavengebied en de instandhouding van Europees beschermde natuur wel degelijk hand in hand kunnen samengaan.

Maar zo'n bezoek brengt ook een hele organisatie met zich mee. Zeker vandaag, want naast de vele notabelen is ook de pers uitgenodigd. Er worden enkele toespraken gehouden, een lintje geknipt om een nieuwe kijkwand in te huldigen en er is een korte rondleiding. Alles moet passen binnen een tijdspanne van 40 minuten. Timing is dus essentieel. Aangezien dit bezoek op korte termijn werd aangekondigd, moest alle voorbereiding snel gaan.

Onze afdeling staat borg voor de goede praktische organisatie. Er moet voor een lintje gezorgd worden (lieft van een neutrale kleur), een schaar die goed snijdt, pijlen moeten aangebracht worden, er moet voor extra parking gezorgd worden, ook voor de autocar die de uitgenodigde prominenten tot hier pendelt. In mijn ijver vergeet ik me bijna om te kleden. Je moet toch een minimum aan voorkomen hebben, niet? En dan arriveert het gezelschap. Mensen worden voorgesteld, handen gedrukt, toespraken gehouden en een geschenk gegeven, een bakje 'Polderke', een biertje dat speciaal voor onze plaatselijke afdeling wordt gebrouwen. De tijd wordt nauwkeurig in het oog gehouden. Na een korte rondleiding wordt het gezelschap uitgewuifd. Iedereen vertrekt keurig op tijd... behalve onze hoge gast. Die blijft om samen met een filmploeg verdere opnames te maken voor een promotiefilm. Maar eerst drinken ze een Polderke. Kon het beter?

Natuur.oriolus

De eerste Natuur.oriolus van 2010 brengt, in de lijn van het eerdere kooka-burraverhaal, een verslag uit van een andere exoot, de rosse stekelstaart. Die eendensoort nam de laatste 10 jaar enorm toe en de eerste broedgevallen zijn een feit. Bij Kallo werd, omwille van verschillende broedgevallen, al actie ondernomen om de populatie in te dijken. De auteurs belichten uiteraard de argumenten om tot bestrijding over te gaan, liefst op internationale schaal.

Huiszwaluw, foto: Luc Meert

Wat de vogelhoogte- en dieptepunten waren, lees je in het fotojaaroverzicht 2009, dat zoals gewoonlijk gebukt gaat onder schitterend fotografisch geweld. Je leest ook hoe een brug de huiszwaluw kan redden. Meer daarover in Natuur.oriolus.

Meer info: www.natuurpunt.be/oriolus

Natuur.oriolus

Natuur.focus

In 1864 was de nachtegaal de eerste soort die een wettelijke bescherming kreeg. Vandaag is de nachtegaal nog steeds kwetsbaar en opgenomen in de Rode Lijst van de Vlaamse Vogelsoorten. In het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit 2010 is de achteruitgang van de biodiversiteit niet gestopt. Maar dat betekent niet dat het natuurbehoud zonder verdienste is. De drijfveren voor natuurbehoud zijn na 150 jaar alleen maar sterker geworden en tegelijk meer divers. Hetzelfde kan gezegd worden van het verenigingsleven dat eruit voortkwam. Resultaten van 16 jaar vlinders tellen in Vlaanderen en Nederland tonen aan wat veel natuurliefhebbers al lang vermoeden. Het gaat niet goed met onze "gewone" dagvlinders: de argusvlinder, citroenvlinder en dagpauwoog namen sterk af, maar de gehakelde aurelia en het bont zandogje namen wel flink toe. Verder vind je in Natuur.focus de cijfers achter het standpunt van Natuurpunt tegen het duivenafschotweekend eind februari.

Nachttegaal, foto: Raymond de Smet

Meer info: www.natuurpunt.be/focus

Natuur.focus

Biodiversiteitstentoonstelling "Soort zkt Soort"

In het kader van het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit 2010 opende het Natuurpunt Museum een tentoonstelling met natuurfoto's van enkele topfotografen. Ze laten je genieten van minutieuze details, onverwachte acties en perfecte composities, maar vertellen ook een verhaal. Hoe beïnvloedt de enorme rijkdom aan soorten, varianten en ecosystemen ons leven en omgekeerd?

De gratis tentoonstelling loopt nog tot 31 augustus 2010 in het Natuurpunt Museum, Graatakker 11 in Turnhout. Je bent welkom van dinsdag tot en met zaterdag van 10u tot 12u en van 13u tot 17u.

Tip! Combineer een bezoek aan het museum en onze educatieve natuurtuin met een uitstap naar de prachtige natuurgebieden in de buurt. Het Turnhouts Vennengebied en het Landschap De Liereman zijn de kroonjuwelen van de streek.

Meer info: www.natuurpunt.be/museum

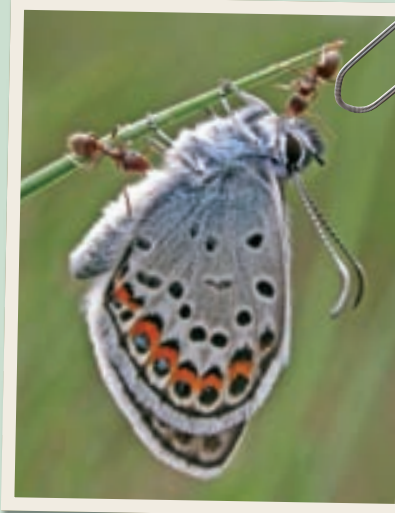

Foto: Maarten Jacobs

Digiscoper of the Year 2010

Ook dit jaar kan je deelnemen aan de populaire fotowedstrijd "Digiscoper of the Year" van Swarovski Optik. Alle enthousiaste (hobby-)fotografen kunnen hun foto's insturen en een complete digiscoping-uitrusting van Swarovski Optik winnen. Tot 31 oktober kan iedereen zijn beste natuurfoto's, gefotografeerd met behulp van een telescoop, via www.digiscoperoftheyear.com uploaden.

Een internationale jury bekroont de foto's en selecteert de Digiscoper of the Year 2010. Nieuw is dat er naast de jury- ook een publiekskeuze is. Iedere geregistreerde bezoeker kan na sluiting van de wedstrijd gedurende de hele maand november zijn top-10 kiezen. Info en deelname op www.digiscoperoftheyear.com

Gierzwaluw zoekt onderdak onder jouw dak

Naar jarenlange gewoonte arriveert de gierzwaluw, een beschermde vogelsoort, tegen eind april in ons land om te broeden. Van mei tot augustus zie je ze boven steden en dorpen hun typische duikvluchten oefenen en herken je hun schrille roep. Oorspronkelijk nestelde de gierzwaluw zich in spleten en onder de dakpannen van hoge oude gebouwen. Maar door de renovatie van oude gebouwen en het aan-

leggen van betere isolatie en platte daken, wordt de broedruimte vandaag sterk beperkt. Daarom willen Natuurpunt Antwerpen Noord, Stad Antwerpen en de Vlaamse Overheid departement Leefmilieu Natuur en Energie (LNE) de komende 3 jaar 1750 gierzwaluwnestkasten plaatsen in Antwerpen en de randgemeenten. Ook in jouw gemeente of stad is de gierzwaluw op zoek naar onderdak. Hou jij voor hem een gaatje vrij? Ontdek hoe je de gierzwaluw kan helpen op www.natuurpunt.be/gierzwaluw.

Jonge gierzwaluw, klaar om uit te vliegen.
Foto: Luc Meert

Wandelnetwerk Rivierenland ingewandeld

Naar analogie van het succesvolle fietsknooppuntennetwerk werd er een wandelvariant ontwikkeld. In april opende Regionaal Landschap Rivierenland i.s.m. o.a. Natuurpunt het nieuwe Wandelnetwerk Rivierenland. In het land van Nete, Dijle, Rupel en Zenne kan je nu zelf je eigen route uitstippelen. Alle wandelpaden in het netwerk kruisen elkaar in knooppunten die elk een nummer hebben. Zo bepaal je zelf waar je naar toe wil en hoe lang je tocht wordt. De wandelpaden voeren je ook langs enkele mooie natuurgebieden van Natuurpunt zoals het Niels Broek/

Walenhoek, de Biezenweiden, de Oude Dijlearm, de Oude Netearm of het Fort van Walem.

De wandelkaart is te koop voor 8 euro, onder meer in het bezoekerscentrum van Natuurpunt in Muizen (Mechelen).

Meer info: www.rlrl.be

Ook mijn eigen buurt natuurt!

Op 18 en 19 september geeft de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) het startsein voor haar nieuw werkjaar. Kinderen en jongeren tussen 7 en 25 jaar kunnen kennis maken met JNM tijdens spetterende activiteiten in en rond natuur. JNM is samenzijn en genieten, op tocht stilstaan bij wat de natuur te bieden heeft, actief zoeken en ontdekken, is relaxed, boeiend en uitdagend... Kortom: JNM is de bééstigste jeugdbeweging! Meer info: www.jnm.be/startdag

Landbouw en groene diensten

In 2013 gaat het Europees landbouwbeleid grondig veranderen. De uitdagingen zijn groot. Hoe moet het verder in een warmer klimaat en met minder fossiele brandstoffen waarvan landbouw zo afhankelijk is? Is er voldoende ruimte en water om de stijgende wereldbevolking te voeden? Kunnen we ook binnen landbouwgebieden natuur ontwikkelen?

Tekst: Liesbet Van Laer

Landbouw vandaag

Vandaag gaat 40% van de Europese middelen naar de landbouw. Dat subsidiebeleid steunt op twee grote pijlers: directe inkomenssteun en plattelandsontwikkeling. Het grootste deel van het budget gaat naar directe inkomenssteun. Dat wil zeggen dat elke landbouwer, ongeacht de grootte van de productie, een toelage krijgt. Die steun is erg ongelijk verdeeld: 85% van de directe betalingen gaat naar 18% van de boeren. De grootste landbouwbedrijven ontvangen het meest, een regeling die historisch gegroeid is.

De tweede pijler ondersteunt alle maatregelen die te maken hebben met plattelandsontwikkeling. De doelstellingen gaan van "de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector" tot "de verbetering van het milieu en het platteland".

In haast alle Europese landen gaat een groot deel van dit plattelandsbudget naar de tweede doelstelling. Maar in Vlaanderen is het een politieke keuze om het plattelandsbudget vooral te gebruiken voor

"De voedselvraag stijgt, het klimaat wijzigt, de natuurlijke hulpbronnen geraken uitgeput"

het concurrentievermogen van de landbouw. Via dit budget kan een landbouwer bijvoorbeeld steun krijgen voor de bouw van een nieuwe (weliswaar emissiearme) varkensstal. Of krijgen jonge landbouwers steun om een nieuw landbouwbedrijf op te starten. Er rest dan nog een zeer klein budget voor maatregelen die een verbetering van het milieu beogen, zoals beheerovereenkomsten.

actie@reactie

Instandhoudingsdoelstellingen: overlegproces loopt

Het overlegproces rond de instandhoudingsdoelstellingen (of natuurdoelen) voor Europees beschermde soorten en habitats is in maart 2010 in een stroomversnelling geraakt. De overheid maakte voor de 34 habitatrictlijngebieden ontwerpdoelstellingen. Die worden nu wetenschappelijk getoetst. Vanaf juni 2010 start per gebied een overleg met de landbouwers, jagers, ... en ook de lokale vrijwilligers van natuurlandpunt. Op deze manier wil de overheid een draagvlak creëren voor de maatregelen die later nodig zijn om de natuurdoelen te realiseren.

Meer info: www.natuurlandpunt.be/natuurdoelen

Federale verkiezingen: onze vragen

De federale verkiezingen zijn bij het verschijnen van dit Natuurblad al achter de rug. Als alles goed gaat wordt er nu hard gewerkt aan een nieuw regeerakkoord. Federale bevoegdheden als energie, fiscaliteit, productbeleid en ontwikkelingssamenwerking kunnen een grote impact hebben op milieu en natuur. De Federale overheid is ook bevoegd

voor de Noordzee, ons grootste en minst gekende natuurgebied. Onze voornaamste verwachtingen voor de volgende legislatuur hebben we opgelijst in een memorandum.

Meer info: www.natuurlandpunt.be/verkiezingen

Verwachtingen voor het Belgisch Voorzitterschap

In de tweede helft van 2010 is België voorzitter van de Europese Unie. Vlaams minister van Leefmilieu, Joke Schauvliege, zal de Europese Raad van Milieuministers voorzitten.

De milieubeweging werkte een memorandum uit, met voorstellen en verwachtingen. Biodiversiteit en klimaat krijgen daarin een centrale rol, naast o.a. landbouwbeleid, financiering van het milieubeleid en 'cradle to cradle'. We selecteerden ook 10 punten waarop we het Belgisch voorzitterschap na afloop willen evalueren.

Meer info: www.natuurlandpunt.be/beleid > dossier Europa

Ruimtelijke ordening

Het openbaar onderzoek over de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is afgelopen. BBL en

Hedendaagse landbouw wordt gekenmerkt door schaalvergroting en het grotendeels ontbreken van elementen als houtkanten, wegbermen en poelen. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

De wereld verandert ... de landbouw moet mee!

Het landbouwbeleid moet zich aanpassen aan veranderende factoren: de voedselvraag stijgt, het klimaat wijzigt, de natuurlijke hulpbronnen geraken uitgeput. In deze context moet een nieuw Europees landbouwbeleid uitgewerkt worden. De grootste uitdaging is het zo goed mogelijk inzetten van de budgetten.

Naar een écht duurzame landbouw

De hoofdtaak van landbouw is voedselvoorziening. Willen we die voedselvoorziening blijven garanderen, dan is verandering nodig. Want natuurlijke bronnen zijn niet onuitputtelijk. Zuiver water, vruchtbare bodems, voldoende energie en natuurlijke evenwichten zijn noodzakelijk voor onze voedselproductie, maar staan meer en meer onder druk.

Natuurpunt dienden een uitgebreid bezwaarschrift in met opmerkingen over de 6000 ha extra bedrijventerreinen, nieuwe economische knooppunten en nieuwe wegen. Ondertussen is het onduidelijk of er een nieuwe structuurplanning voor de lange termijn komt. In "Ruimte", het vakblad van Vereniging voor Ruimtelijke Planning, zegt de kabinetschef van minister Muyters te wachten op nieuwe theoretische inzichten over strategische planning en vindt hij het huidige systeem van structuurplannen en uitvoeringsplannen niet dynamisch genoeg.

Meer info: www.natuurpunt.be/beleid > dossier ruimtelijke ordening

Biomassa niet altijd groen

De vraag naar biomassa voor de productie van energie groeit sterk. De teelt ervan heeft daardoor steeds meer impact op mens en milieu. Het is daarom belangrijk biomassa zo efficiënt mogelijk in te zetten. Het gebruik ervan voor energetische doelstellingen kan maar in de mate dat de voedselzekerheid en het gebruik van biomassa als materiaal (bv hout voor de bouwsector) niet in het gedrang

komt. Bij de beoordeling van de duurzaamheid van biomassa moet ook rekening gehouden worden met "indirecte wijzigingen in het landgebruik". Op veel plaatsen worden bestaande akkers gebruikt voor de teelt van energiegewassen zodat er nieuwe gronden moeten aangesneden worden voor voedselproductie. We vragen duurzaamheidscriteria voor het gebruik van biomassa. Op onze website vind je een geactualiseerd standpunt van de milieubeweging.

Meer info: www.natuurpunt.be/beleid > dossier energie

Schrijf je in op de Beleid.flits

De beleid.flits is 1 van de digitale nieuwsbrieven van Natuurpunt. De beleid.flits brengt wekelijks een bondig overzicht van actueel natuur- en milieubeleid: stadsrandbossen, afbakingsprocessen, landbouw, jacht, Natura 2000,... Zowel het lokale, het Vlaamse als het Europese niveau komen aan bod.

Via de beleid.flits geven we ook een overzicht van inspraakprocessen waarvoor we jouw input kunnen gebruiken. Inschrijven en registreren kan heel eenvoudig via www.natuurpunt.be/ezines

actie@reactie

Perceelsrand onder beheerovereenkomst. Als deze stroken ook nog ecologisch ingericht en beheerd worden, kunnen ze een bijdrage leveren aan het verhogen van onze biodiversiteit en het verbinden van natuurgebieden. Foto: Vilda/Ludo Goossens

Schaalvergroting, intensivering en gebruik van meststoffen en pesticiden veroorzaken een groot verlies aan biodiversiteit. De ecologische voetafdruk van onze landbouw is zeer groot. Tijd voor verandering!

“De ecologische voetafdruk van onze landbouw is zeer groot”

Basiskwaliteit natuur en milieu

In de eerste plaats vindt Natuurpunt dat er basiskwaliteitsnormen voor natuur en milieu moeten komen in landbouwgebied. In het huidige landbouwbeleid bestaan er wel een aantal minimeisen, beter gekend als de randvoorwaarden, maar deze zijn absoluut onvoldoende om een basiskwaliteit te garanderen. Een grondige bijsturing ervan is nodig. Ter voorbereiding van het nieuw landbouwbeleid moeten we durven nadenken over die basiskwaliteit. Landbouwsystemen die deze basiskwaliteitsnorm niet

In Vlaanderen is er een duidelijke link tussen landbouw en de ruimtelijke ordening. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wil het buitengebied voor de functies landbouw, natuur en bos vrijwaren. Voor elke regio is er nu een visie hoe we dat ruimtelijk moeten aanpakken. Maar deze visies moeten nog omgezet worden in Ruimtelijk Uitvoeringsplannen. Die uitvoeringsplannen zullen de vroegere gewestplannen vervangen. Jammer genoeg vordert dit proces heel erg traag. Het zal nog jaren duren vooraleer we de bestemmingen van heel het buitengebied kennen.

halen, kunnen voor ons geen aanspraak maken op publiek (belasting)geld.

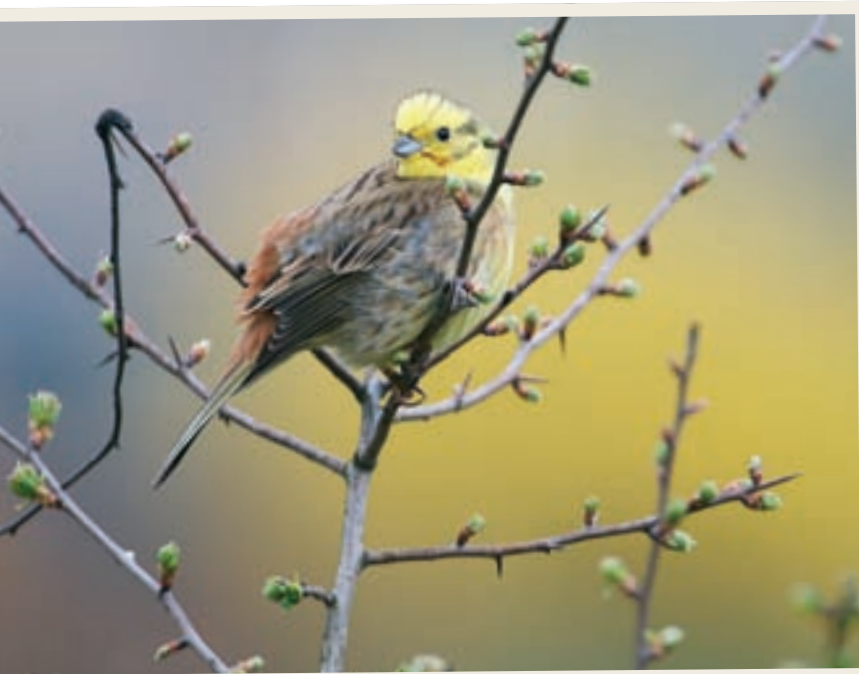
Publieke diensten

We weten dat er heel wat landbouwers zijn die beter willen doen dan deze minimumnormen. Bovendien verwacht de maatschappij ook meer en meer dat de landbouwsector andere diensten verleent. Denk maar aan de groeiende vraag naar recreatie, naar meer natuur en groen, naar open ruimte, waterberging, ...

Aangezien er geen markt bestaat die deze diensten vergoedt, is het de taak van de overheid om dit op zich te nemen. Het is voor ons duidelijk dat dit enkel kan als de publieke dienst iets extra oplevert ten opzichte van de basiskwaliteitsnorm én als er een expliciete maatschappelijke vraag naar is. In dit geval spreken we over publiek geld voor publieke diensten. Een voorbeeld hiervan is een vergoeding voor maatregelen die de biodiversiteit verhogen in landbouwgebied. Een ander voorbeeld van een publieke dienst is het onderhoud van het landschap. Maar ook op het gebied van waterbeheer of recreatie zijn er publieke diensten mogelijk.

Natuurwaarden in het landbouwgebied

De bestaande (natuur)beheerovereenkomsten sluiten al een beetje aan bij het idee van publieke groene diensten. Het zijn maatregelen die de landbouwer op vrijwillige basis neemt en waarvoor hij een vergoeding krijgt van de overheid. Bijvoorbeeld: een landbouwer legt een poel aan en krijgt daarvoor jaarlijks een vergoeding

De geelgors is een typische akkersoort. Foto: Wim Dirckx

die varieert tussen 100 en 150 euro. Voor het onderhoud van een bestaande haag krijgt hij 1,5 euro per meter.

Maar dit systeem is toe aan evaluatie. Sommige maatregelen blijven zonder resultaten hoewel ze al verschillende jaren worden ingezet. Zo zijn de beheerovereenkomsten voor weidevogels in de huidige vorm weinig succesvol. Het heeft geen zin publiek geld te blijven besteden aan maatregelen die geen extra natuurwinst opleveren. Pakketten voor akkervogels garanderen wel goede resultaten en het blijft dan ook zinvol om die beheerovereenkomsten te behouden in het nieuwe landbouwbeleid.

Maïsakker afgezoomd met een ecologische akkerland. Foto: Vilda/Yves Adams

Boerenbond en Natuurpunt

In 2008 vroeg toenmalig minister van leefmilieu Hilde Crevits aan Boerenbond en Natuurpunt om een gezamenlijk standpunt uit te werken rond de nultbemesting. Beide organisaties grepen dit overleg aan om ook een gezamenlijke visietekst uit te werken over landbouw en natuur. De tekst gaat onder meer over wederzijdse erkenning. En ook over gemeenschappelijke belangen, bijvoorbeeld wanneer het gaat over het behoud van de schaarse open ruimte. Na enkele jaren van luwte nemen wij nu de draad weer op en is er opnieuw een bestuurlijk overleg rond verschillende dossiers.

Bij publieke diensten moeten er een aantal aspecten voorop staan die binnen het concept van de beheerovereenkomsten soms nog ontbreken. Publieke diensten kunnen alleen bestaan wanneer ze kaderen in een gebiedsvisie met duidelijke doelstellingen. Het heeft geen zin om verspreid en willekeurig

“Basiskwaliteitsnormen voor natuur en milieu moeten behaald worden in landbouwgebied”

maatregelen uit te voeren. Zeer vaak is een zekere dekkingsgraad essentieel om resultaten te bereiken. Dit wil zeggen dat er in een gebied meerdere landbouwers op een minimum aantal hectaren de maatregel uitvoeren. Bedrijfsplanning is een ander noodzakelijk instrument om aan deze willekeur te ontsnappen. Ook monitoring van de maatregelen is essentieel. Vóór de opstart moeten er tellingen gebeuren zodat men de resultaten ook effectief kan gaan meten om zo de maatregel te kunnen bijsturen waar nodig. Op die manier kunnen we écht resultaatgericht werken.

Koepelorganisatie

Ook onze Europese koepelorganisatie BirdLife ijvert ervoor om het systeem van basismilieukwaliteit en publieke diensten op Europees niveau ingang te doen vinden. Zij schreven samen met 4 andere Europese verenigingen een visietekst over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. BirdLife legt hierbij de nadruk op landbouwsystemen waarbij het leveren van publieke diensten meer inherent is aan het systeem van bedrijfsvoering. Zo zijn biolandbouw en “High Nature Value Farms” (= extensieve landbouwsystemen) voorbeelden van duurzame landbouw. Die zijn minder afhankelijk van fossiele energie en andere grondstoffen, minder afhankelijk van landbouw buiten Europa en leveren nog steeds gezond, kwaliteitsvol en veilig voedsel. Bovendien staan ze in voor duurzaam waterbeheer en verbeteren ze de biodiversiteit. Zie www.natuurpunt.be/landbouw.

Zoemende bezoekers

Vaak gonst het bij je bloemen en struiken van het leven. Een bij, denk je dan. Maar wist je dat er naast de honingbij nog meer dan 350 andere soorten wilde bijen leven in ons land? Ze hebben heel uiteenlopende vormen, kleuren én levenswijzen. Kijk maar eens naar dit twaalfstal.

Tekst: Joeri Cortens

Grote bladsnijder: Behangen of verven?

Wanneer het wijfje van de grote bladsnijder haar intrek neemt in oude kevergangen in dood hout, begint ze de huurwoning opnieuw in te richten. Ze slaat aan het behangen met vers uitgeknipte blaadjes. Het mannetje heeft op zijn voorpoten opvallende, dichte haarborstels staan. Die dienen niet om mee te verven, maar om de vrouwtjes het hof te maken.

Foto: Henk Wallays

Pluimvoetbij: Zomer zonder ontharingscrème

De pluimvoetbij is een echte zomer soort die houdt van gele composietbloemen. De lange haren op haar achterpoten zijn van levensbelang: hiermee verzamelt ze stuifmeel om haar larven te voeden.

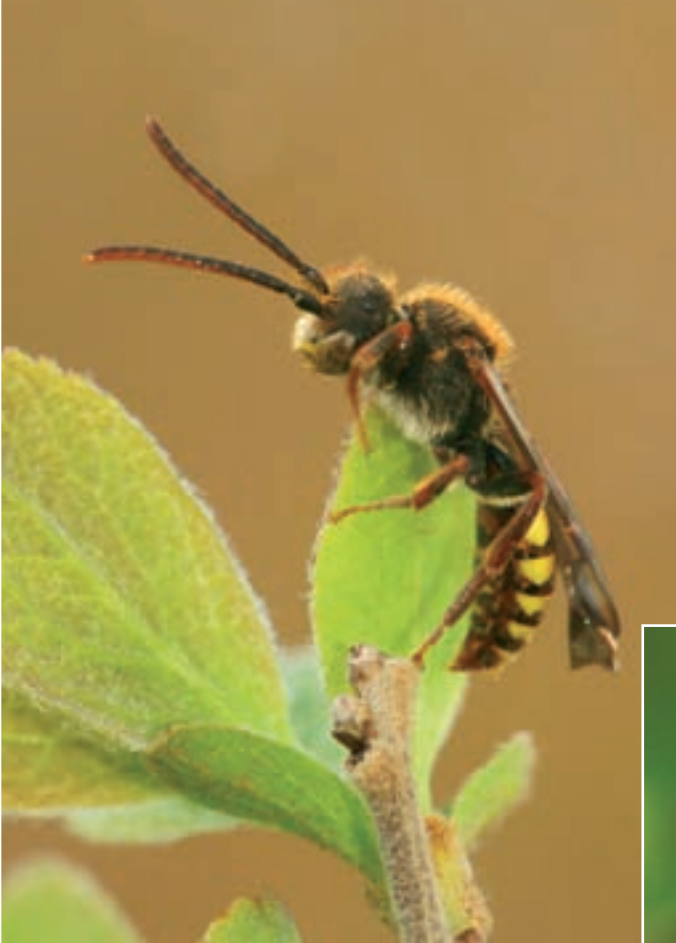
Foto: Maarten Jacobs

◀ Slobkousbij: Kousen in de was

Nectar en stuifmeel zijn als water en brood voor onze bijtjes, maar de slobkousbij vult haar dieet aan met plantaardige oliën. Die verzamelt ze uitsluitend op wederik. Vermengd met het gele stuifmeel vormt dit wasachtige klompjes op haar brede achterpoten.

Foto: Henk Wallays

◀ Gewone wespbij: Bij of wesp?

Sommige bijen zijn moeilijk thuis te brengen. Wespbijen zijn weinig behaard en lijken met hun geelzwarte of rode lijfjes eerder op wespen, maar toch zijn het bijen. De larven eten vegetarisch, terwijl wespen hun nageslacht vlees voorschotelen.

Foto: Henk Wallays

▶ Gewone langhoornbij: Mannen knapper dan vrouwen

Bij de meeste bijen zijn de vrouwtjes het opvallende geslacht, maar bij langhoornbijen zijn ook de heren een lust voor het oog. Met hun superlange antennes zijn ze duidelijk herkenbaar.

Foto: Maarten Jacobs

◀ Gehoornde metselbij: Ieder zijn eigen kamer

Steeds meer mensen bouwen een bijenhotel in de tuin. Dat bestaat uit holle stengels of houtblokken met boorgaten. De vroegste en meest opvallende bezoeker van het bijenhotel is de gehoornde metselbij. Zij deelt de lange nestgangen op in kamertjes en vult die één voor één met stuifmeel, nectar en één enkel eitje.

Foto: Maarten Jacobs

◀ Vosje: Een vos op het gazon

Het vosje is één van onze 70 zandbijen. Ze graaft haar nestje onder de grond, liefst op plaatsen met een lage begroeiing. In de lente is dat vaak in het gazon.

Foto: Maarten Jacobs

Grote bloedbij: Koekoek ▶

Ook in de insectenwereld hebben verschillende dieren zich de koekoekstrategie meester gemaakt. Bloedbijen zijn erg kieskeurig. De grote bloedbij legt haar eitjes stiekem in het nest van de grote zijdebij.

Foto: Maarten Jacobs

◀ Gewone sachembij: Lange tongen

Iedere vogel eet zoals hij gebekt is. Voor bijen is dat niet anders. Soorten met lange tongen kunnen in diepe lip- of vlinderbloemigen doordringen. Sachembijen bijvoorbeeld vind je onder andere op dovenetels en hondsdrif.

Foto: Maarten Jacobs

Grijze zandbij: Grijze muis of zilveren vos? ►

Wie in de vroege lente een wandeling maakt over droge, zandige paadjes, vindt wel eens een kolonie van tientallen of zelfs honderden hoopjes aarde met in het midden een gangetje recht naar beneden. Die zijn niet van muizen, maar wel van de grijze zandbij. Met haar dichte zilverkleurig beharing ziet ze er heel aaibaar uit en dat is ze ook. Net als de meeste wilde bijen kan deze soort niet steken.

Foto: Henk Wallays

▲ Blauwe ertsbij: Kale knikker

Een dichte, warme vacht is niet aan de blauwe ertsbij besteed. Haar donkere huid absorbeert genoeg zonnewarmte om op temperatuur te komen. Wanneer het toch te fris wordt, zoekt deze bij beschutting in holle plantenstengels. Hier brengt zij ook de winter door, net als de larven of poppen van heel wat andere bijensoorten. In een bijvriendelijke tuin, laat je dus best voldoende takken en stengels staan.

Foto: Maarten Jacobs

Grote wolbij: Macho's en huisvrouwen. ►

Grote wolbijen zijn opvallende dieren, zowel qua uiterlijk als gedrag. De mannetjes verdedigen heftig een territorium rond geliefde voedselplanten als kattenstaart. De vrouwtjes bekleden hun broedcellen met wollige plantenharen, die ze verzamelen met hun enorme kaken.

Foto: Maarten Jacobs

Meer informatie over wilde bijen vind je op www.natuurpunt.be/wildebijen

Bezoekerscentrum Hageven

Op de grens van België en Nederland ligt een bijzonder gebied: Hageven-Plateaux. Het natuurgebied (550 ha) bestaat uit bossen, vloeiveiden, heide, vijvers en de mooie Dommelvallei.

Tekst & foto's: Leo Janssen

Natuurpunt en onze Nederlandse zustervereniging Natuurmonumenten slaan de handen in elkaar om grensoverschrijdend natuurherstel uit te voeren in dit beschermd Natura 2000-gebied. De werken gingen er in 2006 van start. De vennen en de heide worden hersteld, stuifduinen worden heraangelegd, vloeiveiden worden terug in gebruik genomen. In Europa is een dergelijk natuurgebied van cruciaal belang: dieren die grote afstanden afleggen, zoals trekvogels, gebruiken die als rustplaats tijdens hun tochten.

Aan de zuidkant van dit fraaie natuurgebied vind je het Bezoekerscentrum Hageven. Het is de uitvalsbasis om het gebied te ontdekken. Je kan er terecht voor deskundige informatie over flora, fauna en natuurbeheer. "Buiten méér zien, door eerst binnen te kijken" is het motto. Via een expositie maak je kennis met het natuurgebied. Bij het centrum beginnen de verschillende gemarkeerde wandelroutes.

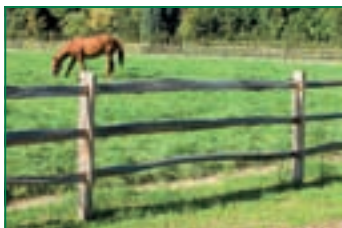
Schoolgroepen kunnen er deelnemen aan een activiteitenprogramma. Het bezoekerscentrum is ook het vertrekpunt van de maandelijkse thema-excursies. De kalender hiervan kan je raadplegen op www.natuurpunt.be/neerpelt

Bezoekerscentrum Hageven
Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt.
Telefoon: 011-80 26 77
E-mail: bc.hageven@natuurpunt.be

Openingsuren:
Zaterdag en zondag: 14u -18u
Woensdag: 13u-17u
Voor groepen open op afspraak
Het gebouw is toegankelijk voor personen met een beperking.

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 55.

ECOLOGISCH EN TIJDLOOS DESIGN...

De kastanjehouten producten van **CASTANEA**, tuinafsluitingen, tuinpoortjes, steunpalen, Post & Rail-afsluitingen, enz... passen door hun tijdloos design in elke tuin. Ze zijn afkomstig uit de ecologisch beheerde hakhoutbossen van de Limousin en zijn van nature bestand tegen schimmel en vocht. Impregneren is dus overbodig.

CASTANEA
de natuur bekent kleur

In heel Vlaanderen vind je verkooppadressen van **CASTANEA**. Voor meer informatie over het volledige **CASTANEA** assortiment bel naar **0473 43 00 87** of surf naar **www.castanea.be**

Natuur vroeger & nu: Het Munsterbos

Tekst: Jaak Aerden

Het Munsterbos ligt ten noordoosten van de dorpskern van Munsterbilzen (Limburg). Het is een overgangsbosgebied tussen de Kempen en Haspengouw. Wandelend door het gebied ontdek je het prachtige oude bos, een bijzonder vijversysteem en een waardevol heidegebied.

Vroeger, foto: Ward Cielien

door de schaduwwerking de dennen tot hoogtegroei. Waar de struik werd aangeplant zaaide hij zich vlot uit. De Amerikaanse vogelkers werd een plaaggeest voor bosbeheerders en een grote belemmering voor de jonge eiken en het herstel van het natuurlijke bos.

Om hier verandering in te brengen besloten de vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt de uitheemse pestsoort te verwijderen. Na jaren van hard werken mag het resultaat er zijn. Het bos in de omgeving van de kapel is opnieuw vogelkersvrij en bijzonder lichtrijk. De eiken kunnen weer voor nakomelingen zorgen en typische soorten voor die oude lichtrijke bossen, zoals de zeldzame middelste bonte specht, kan je nu al terugvinden in de directe omgeving van de kapel. Zo krijgt de natuur terug alle kansen die het verdient.

Natuur voor iedereen

Op 11 juli kan je tijdens een geleide wandeling kennis maken met de biodiversiteit van het Munsterbos. Vertrek om 13u30 aan de Remise van het Edelhof (Waterstraat 2 in Munsterbilzen).

Liever zelf op verkenning? In het Munsterbos stipelde het beheerteam samen met het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren twee bewegwijzerde wandelroutes uit. De rode wandeling (8 km) geeft je het meest volledige beeld van het gebied. Het plannetje kan je downloaden op onze website (hiervoor dien je je eerst als lid te registreren op www.natuurpunt.be/mijnnatuurpunt).

Meer info: www.natuurpunt.be/munsterbos

Nu, foto: François Van Bauwel

FEITEN & cijfers

Het Munsterbos

Oppervlakte: 137 ha

In beheer sinds: 2000

Typische soorten: boomvalk, wespindief, boomleeuwierik, blauwborst, middelste bonte specht, beekprik, levendbarende hagedis, gewone bronlibel, beekoeverlibel, boswitje, greppelsprinkhaan

Typische biotopen: bossen, vijversysteem, natte en droge heide, Kempense zandige beek, bloemrijk hooiland

Vermeld "Project 8854 Munsterbos" bij een eventuele gift op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt. Vanaf 30 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

Naast natuur vind je er ook opvallende cultuurelementen. De Amorkapel is daar het bekendste van. Rond die kapel groeien voornamelijk oude eiken. Die oude eiken verjongden echter niet. Een dicht scherm van Amerikaanse vogelkers hield al het licht tegen en veranderde de omgeving drastisch. De jonge eikenscheuten kregen niet de kans door te groeien en dat maakte de omgeving van de kapel erg donker. De Amerikaanse vogelkers, ook wel bospest genoemd, is in België geïmporteerd en vanaf de jaren twintig als vulhout in de bossen aangeplant. De struik zou de humus verbeteren en dwingt

NOG VRIJE PLAATSEN VOOR

ROEMENIË

- 3-11 juli 2010
- Reisleider: Hendrik D'Hertefelt
- Prijs: 1.395 €

HONGARIJE

- 21-28 augustus 2010
- Reisleider: Hendrik D'Hertefelt
- Prijs: 1.395 €

ECUADOR

- 9-24 april 2011
- Prijs: 4.150 €

LAATSTE PLAATS

ZUID-AFRIKA

- 11-26 november 2010
- Reisleider: Hendrik D'Hertefelt
- Prijs: 3.695 €

AANRADER: NOVASOL

VAKANTIEWONINGEN
IN SCANDINAVIË,
OOST- EN ZUID-EUROPA

-5%
VOOR
NATUURPUNT-
LEDEN

PROFITEER OOK VAN DE KORTING VOOR NATUURPUNT-LEDEN: 5 % KORTING OP ALLE BOEKINGEN BIJ ANDERE TOUROPERATORS

Heidebergstraat 311, B-3010 Leuven • Lic. A 5969

Tel: +32(0)16/25 56 16 • Fax: +32(0)16/64 99 95 • E-mail: info@tierra.be • Website: www.tierra.be

VRAAG ONS NAJAARS- EN WINTERPROGRAMMA MET REIZEN NAAR : ANDALUCIA, SCHOTLAND, BORNEO, INDONESIË, VIETNAM, LAOS-CAMBODJA, INDIA, ALGERIJE, MALI-BURKINA FASO, ETHIOPIË, ...

Milieu en duurzaamheid: maak er werk van!

Meer weten?
[www.ou.nl/
milieu](http://www.ou.nl/milieu)

Kies nu een **Focusopleiding** (300-400 uur zelfstudie):

- Mens en milieu
- Duurzamer produceren
- Milieubeleid en omgevingsvraagstukken
- Voeding en gezondheid

Of volg een **cursus** of een volledige **bachelor- of masteropleiding Milieu-natuurwetenschappen**

Bij ons kunt u uw opleidingscheques verzilveren.

Heerlijke sojaspecialiteiten CO₂-neutraal geproduceerd

Provamel maakt lekkere, biologische sojaproducten met een groot respect voor mens en natuur en een oprecht engagement voor de toekomst van onze planeet. Daarom worden al onze sojabonen biologisch geteeld en zijn onze producten GMO-vrij.

Sinds 2010 kunnen we met trots aankondigen dat onze productie CO₂-neutraal is. De productie van onze heerlijke producten draagt dus niets bij tot het broeikaseffect. We hebben dit doel bereikt dankzij het intensieve en effectieve driestappenplan van het Provamel-energieteam:

Stap 1: energie besparen

De groenste energie is nog altijd de energie die je niet gebruikt. Provamel bespaart waar mogelijk op energie. Zo wordt bijvoorbeeld de restwarmte van het sterilisatieproces hergebruikt in andere onderdelen van het productieproces en voor de verwarming van de kantoren.

-> Resultaat: een totale energiebesparing van 25%.

Stap 2: fossiele brandstoffen vervangen door groene energie

In onze fabriek in Wevelgem werden zonnepanelen geïnstalleerd en voor de vestiging in Kettering (UK) onderzoeken we de mogelijkheid van een windmolen. Verder maken we slim (her)gebruik van biogas, dat wordt afgeleid en verbrand in een biomotor om stroom op te wekken.

-> Stap 1 & stap 2 zorgen voor een spectaculair resultaat! Sinds 2006 is de CO₂-uitstoot verminderd met een onvoorstelbare 65%!

Stap 3: ondersteunen van externe CO₂-reducerende projecten

Iedereen draagt bij tot de CO₂-uitstoot. Ook voor Provamel is een nulproductie van CO₂ jammer genoeg (nog) onmogelijk. De weinige CO₂-uitstoot die na stap 1 en stap 2 nog rest, compenseren we door te investeren in externe projecten die de opwarming van de aarde tegengaan.

-> Provamel steunt samen met Pure (www.puretrust.org.uk) een windmolenpark in China.

Wilt u meer weten over het duurzame beleid van Provamel, surf dan naar www.provamel.com

Dat smaakt hemels!

Een CO₂-neutraal soja-assortiment.
Lekker en planeetvriendelijk. www.provamel.com

REVOLUTIONAIR

EL 42 SWAROVISION. DE NIEUWE DIMENSIE VAN HET OBSERVEREN

Absolute beeldscherpte tot aan de rand. De hoogste kleurgetrouwheid. 100 % groothoek-gezichtsveld, ook voor brildragers. Beleef de beelden in een onovertroffen kwaliteit. Ook in slechte lichtomstandigheden.

NIEUW SCHERPSTELMECHANISME

snel, precies, betrouwbaar
unieke close-upfocussing
van tot 1,5 m

UNIEKE OPEN EL-GREEP

met onovertroffen functionaliteit
ideaal voor de bediening met een enkele hand

SWAROVISION TECHNOLOGIE

nieuwe Field Flatteners lenzen, HD-optiek,
optimale coating, grote oogafstand

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Verwelkomingsstraat 17, B-1070 Brussel
Tel. 02/556 01 60, Fax 02/556 01 69
info@swarovskioptik.be

SWAROVSKI
OPTIK

foto: Marc Sloodmaekers

Spaaractie 2010

U doet al veel voor de natuur. Laat uw spaargeld het ook doen.

U bent ervan overtuigd dat zich inzetten voor de natuur een positief effect op de samenleving heeft. Op eenzelfde manier investeert Triodos Bank – **waar Natuurpunt al 15 jaar mee samenwerkt** – uw spaargeld uitsluitend in projecten met een sociale, ecologische of culturele meerwaarde.

2010 is het jaar van de biodiversiteit. Het is ook een jaar waarin Natuurpunt en Triodos Bank samen een fondsenwervingsactie op het getouw zetten om de **biodiversiteit** in het Stappersven/Kalmthoutse Heide veilig te stellen. Dit waardevolle natuurgebied van 360 ha – dat Natuurpunt eind 2009 kon aankopen was totnogtoe noch beschermd noch beheerd en herbergt een grote biodiversiteit met **zeldzame natuurwaarden**.

Triodos Bank wil mee aan de kar trekken en schenkt voor elke nieuwe spaarrekening **10 euro** voor de financiering van het gebied. Met 10 euro kan Natuurpunt ongeveer 40 m² veilig stellen. Natuurpunt blijft uiteraard jaarlijks een bonus ontvangen in functie van het gespaarde bedrag. En Triodos investeert uw geld in projecten die de moeite waard zijn. Drie goede redenen om de stap naar Triodos te zetten!

Voor een informatiefolder en om een rekening te openen, bel naar 015-29 72 33 of surf naar www.natuurpunt.be/triodos.

natuurpunt **Triodos** **Bank**
natuur voor iedereen

ECOVER®

VOOR EEN ZUIVER RESULTAAT

Aanbevolen door

Tante Koos

- Innovatieve nieuwe formule
- Reinigt krachtig en effectief
- Op basis van plantaardige ingrediënten

POWERED BY NATURE
WWW.ECOVER.COM

Natuur.winkel

ONZE ECOLOGISCHE VOETAFDruk

DE AARDE BEKEKEN VANUIT
DE RUIMTE

natuurpunt
natuur voor iedereen

Normale winkelprijs: €50

Natuurpuntstuntprijs:

€15

(+ eventueel €9,10 verzendkosten)

"Onze ecologische voetafdruk – de aarde bekeken vanuit de ruimte" schetst de tragische achteruitgang van onze aarde onder invloed van de klimaatopwarming, maar laat naast de ernst van de dreiging ook de enorme schoonheid van onze planeet zien. Aan de hand van satellietfoto's ziet men wat anders verborgen blijft, zowel ten goede als ten kwade. Maar er worden ook oplossingen aangereikt. Alle verschijnselen worden helder toegelicht door vooraanstaande wetenschappers. De harde klimatologische waarheid heeft er nog nooit zo mooi uitgezien op papier; onze aarde – én onze veel te grote voetafdruk – zijn nooit eerder zó treffend in beeld gebracht.

Natuur.winkel
Stationstraat 40 (stationsplein) • 2800 Mechelen
015-43 16 88 • winkel@natuurpunt.be

Openingsuren:
woensdag en vrijdag: 13u30-17u30
zaterdag: 10u-17u30 • andere dagen na afspraak

www.natuurpunt.be/winkel

Aanbieding

*Vivara Natuurbeschermingsproducten
brengen de natuur bij u thuis.*

Hangende waterschaal & Clematis President
Met deze keramische waterschaal biedt u tuinvogels de ideale mogelijkheid om te drinken en te badderen. De Clematis trekt veel insecten aan. Deze zijn een voedselbron voor veel vogels.

98231
VAN ~~€ 23,95~~
VOOR **€ 14,95**
incl. verzendkosten

Bel nu 02-640.00.28 om deze aanbieding te bestellen of om onze gratis catalogus aan te vragen. Kijk ook eens op www.natuurpunt.be/vivara voor meer informatie.

Partner van

Abeekvallei, topgebied voor zeldzame natuur

Het mooie werk dat onze vrijwilligers al jaren leveren in de Abeekvallei krijgt vanaf dit jaar een extra stimulans. Met Europese steun, door middel van het Life-project "Life Abeek", zal Natuurpunt de komende vijf jaar grootschalige natuurherstelacties uitvoeren. Daarnaast willen we de buurtbewoners bewust maken van de natuurwaarden in eigen streek.

Tekst: Robin Rotsaert

Even voorstellen...

De Abeek is een typische laaglandbeek die langs haar hele loop gevoed wordt door uitvloeiend grondwater. Ze ontspringt in de gemeente Meeuwen-Gruitrode en stroomt vervolgens door het noordoosten van Limburg tot in de Maas. De bovenloop is mooi intact gebleven, de Abeek baant zich er meanderend een weg stroomafwaarts. Na de deelgemeente Reppel is ze echter grotendeels rechtgetrokken en verlegd.

De bijzondere waarde van dit intacte beekstelsel is ook de lokale Natuurpuntafdelingen niet ontgaan. In Meeuwen-Gruitrode, Peer en Bocholt vormt deze beek de ruggengraat van het natuurgebied Vallei van de Abeek. Hier vind je enkele van de mooiste beekbegeleidende elzenbroekbossen van Vlaanderen. In het voorjaar kleuren die geel van de dotterbloemen. Er groeien nog zeldzame planten zoals paarbladig en verspreidbladig goudveil en moerasviooltje. Daarnaast zijn er tal van waardevolle hooilandjes met bijzondere soorten als knolsteenbreek, wateraardbei

en holpijp. Op de drogere flanken van de vallei vinden we heide- en schraalgraslandvegetaties.

In Bree, en deels ook Bocholt, stroomt de Abeek door het natuurgebied Sint-Maartensheide/De Luysen. Het deelgebied De Luysen omvat een groot vijvercomplex met rietkragen, broekbossen, ruigtes en venige hooilandjes. Het is één van de topvogelgebieden van Vlaanderen. Onder andere de roerdomp, de houtsnip en de watersnip broeden er en jaarlijks komt de visarend er pleisteren. Het gebied maakte ooit deel uit van een uitgestrekt moerassig heidegebied. Door aanleg van afwateringsgrachten heeft men het destijds drooggelegd, maar in het deelgebied Sint-Maartensheide vinden we nog steeds overblijfselen van dit heidegebied. Verder is het een mix van bos, weilanden en akkers waarin de Natuurpuntafdeling sterk heeft ingezet op kleinschalige landschapselementen zoals houtkanten, struwelen en poelen. Het resultaat is een gevarieerd landschap dat bijzondere gasten zoals de grauwe klauwier en de boomkikker weet aan te trekken. De

De Abeek, foto: Vilda/Yves Adams

Natuurbescherming in Europa

NATURA 2000 vormt de hoeksteen van het Europees natuurbeleid. Natuur en landschap zijn in Europa erg gevarieerd: van hooggebergten en moerassen, tot bossen en uitgestrekte heidelanden. Om al die natuurwaarden te behouden en beschermen heeft de Europese Unie haar lidstaten aangezet tot het afbakenen van 'Speciale Beschermingszones' ter bescherming van biotopen die op Europese schaal zeldzaam zijn. Het geheel van deze beschermde gebieden vormt het NATURA 2000-netwerk.

Via Life+, het vroegere Life-natuurfonds, trekt Europa middelen uit om de ontwikkeling van verschillende NATURA 2000-gebieden te ondersteunen. Het geld gaat naar projecten die als voorbeeld kunnen dienen voor het Europees natuurbeleid. Natuurpunt is hierin, met 19 projecten, een voortrekker in Europa.

De Natuur in

Wil jij ook graag de Vallei van de Abeek ontdekken? Dat kan tijdens de libellenwandeling op 4 juli, samenkomst om 14u aan het Mariahof in Bree (einde Mariahofstraat)

Bandheidelibel, foto: Bart Mulkens

of tijdens de vlinderwandeling op 1 augustus, samenkomst om 14u aan de kerk van Reppel.

Meer info: www.natuurpunt.be/lifeabeek

afdeling renoveert er het Mariahof tot een nieuw bezoekerscentrum. In de gebouwen van het Mariahof huist bovendien een kolonie franjeaartvleermuizen.

Beide gebieden zijn ook voor ongewervelden een ware hotspot in Vlaanderen. Een recente inventarisatie door LIKONA leverde bijna 2000 verschillende soorten op, waaronder een nieuwe mierensoort voor België (zeggensteekmier). Het is ook het leefgebied van één van de twee tot nu bekende Vlaamse populaties grote oeverspin. Verder vinden we hier nog zeldzame soorten als zadelsprinkhaan, blauwvleugelsprinkhaan, kleine parelmoervlinder, grote weerschijn, kleine ijsvogelvlinder, glassnijder, gevlekte glanslibel, bandheidelibel, en nog vele anderen.

Natura 2000

Al deze bijzondere natuurwaarden hebben er voor gezorgd dat de Abeek en haar omliggende heide- en moerasgebieden zijn opgenomen in het Europees Natura 2000-netwerk. Maar de natuur kampt met meerdere bedreigingen. De versnipperde eigendomssituatie bemoeilijkt het eigen beheer en zorgt er voor dat de beheerde percelen te kampen hebben met verschillende randeffecten zoals een verstoorde waterhuishouding, inspoeling van nutriënten of uitzaaiing van exoten. Daarnaast is heel wat potentieel waardevolle natuur gedegradeerd door aanplanten voor houtproductie en door weekendverblijven.

Grootschalig natuurherstel

De doelstellingen die we de komende vijf jaren dankzij de Europese steun en samen met vrijwilligers willen realiseren zijn niet min. Zo willen we in het projectgebied een extra 50 ha Europees zeldzame natuur aankopen

en herstellen. Een belangrijke klemtoon ligt daarbij op de broekbossen. Daarnaast zullen ook meerdere hectaren heide-, veen-, water- en oevervegetaties hersteld worden. Alles samen willen we bijna 60 ha Europees waardevolle natuur herstellen. Ook invasieve exoten als Amerikaanse vogelkers en Japanse duizendknoop zullen gericht bestreden worden. Daarbovenop willen we nog een tiental weekendverblijven kopen en opruimen. Rond de bijhorende vijvertjes zullen we de oevers afschuinen en tuinplanten verwijderen.

Tenslotte worden de nodige maatregelen genomen om het beheer ook na het Life-project efficiënt te kunnen blijven uitvoeren. Zo zal aangepast beheersmateriaal voor de vrijwilligers worden aangeschaft en willen we 30 ha nieuwe begrazingsrasters aanleggen. Om overtollige beheerresten kwijt te geraken, zullen we ook enkele composteereenheden opstarten.

Natuur voor Iedereen

Om te zorgen dat al deze mooie initiatieven uiteindelijk ook duurzaam zijn, is het van groot belang betrokkenheid te creëren bij de lokale bevolking. We willen via verschillende initiatieven zoveel mogelijk mensen uit de streek bereiken, en hen niet enkel de Abeek leren kennen, maar hen een gevoel van trots geven over dit unieke stuk Europees waardevolle natuur in hun achtertuin. We zullen de bevolking informeren over het nut van de werken, er komt een tentoonstelling in het bezoekerscentrum Mariahof, we organiseren natuurhappenings, verspreiden brochures en leggen nieuwe wandelroutes aan. Een hoogtepunt van die wandelroutes wordt een knuppelpad dwars over de vallei en door het broekbos. Zo kan de wandelaar een doorgaans zeer ontoegankelijk type natuur van dichtbij ervaren.

Plateau van Caestert

Een stukje zuiders temperament in Vlaanderen

De Sint-Pietersberg op de grens van Vlaanderen, Wallonië en Nederland is erg gekend om zijn wonderlijke natuurpracht. Bloeiende kalkgraslanden geven de streek een heel eigen dimensie. Het plateau ligt geprankt tussen de Jeker en de Maas en strekt zich uit van Maastricht tot Visé. Het Plateau van Caestert is hier een onderdeel van. In 2003 schonken de cementbedrijven CBR en Enci het Vlaamse deel van het Plateau van Caestert (34 ha) aan Natuurpunt.

Tekst: Sofie Versweyveld

Als we vanuit Kanne (Limburg) het Plateau van Caestert beklimmen in een warme lentezon, waan ik me meteen in het buitenland. De natuur, de sfeer en de geurige wind nemen je mee naar exotische oorden. Het microklimaat (het is hier gemiddeld enkele graden warmer) en de kalk in de ondergrond zorgen voor bijzondere planten zoals geelhartje, vleugeltjesbloem, zuurbes en verschillende soorten wilde orchideeën.

Paradijs voor vlinders

Het Plateau van Caestert was het ontbrekende stuk natuur tussen het Nederlandse en het Waalse deel

van de Sint-Pietersberg. Nu de weiden verschrallen en vol bloemen komen te staan, krijgen vlinders hier weer kansen. Om er voor te zorgen dat de vlinders (en natuurlijk ook andere dieren) kunnen emigreren, richtte Natuurmonumenten (onze Nederlandse zus-

“Je waant je hier in exotische oorden”

terorganisatie) een corridor in. Een strook bos werd van het Nederlandse deel van de Sint-Pietersberg, via het Plateau van Caestert, tot aan de Maasvallei open gekapt om te vermijden dat de vlinders tegen een bommuur aanbotsen. Zuidelijke soorten komen via de maasvallei tot op de Sint-Pietersberg en verspreiden zich zo verder naar Vlaanderen en Nederland.

Erfgoed op hoogte

Op het plateau, netjes op de grens tussen Vlaanderen en Wallonië, staat de hoeve van Caestert. Die dateert uit 1686 en is opgetrokken uit zogenaamde speksteenlagen: baksteen afgewisseld met mergel. Het bijhorend kasteel is in 1972 afgebrand en werd letterlijk van de berg geduwd. Verderop in de wei zijn archeologen bezig met een opgraving. Het plateau is vooral bekend vanwege de aanwezigheid van een ca. 20 ha. grote versterking uit de IJzertijd. Gezien de omvang, was dit waarschijnlijk een belangrijke plaats in deze periode. Er wordt zelfs beweerd dat de versterking het Atuatuca zou zijn, dat vermeld wordt in Caesar's bello Gallico.

Erfgoed onder de grond

Onder het plateau bevinden zich de mergelgroeven. Dit zijn geen natuurlijk grotten, hier werden grote blokken mergel met de hand uitgezaagd. Het is nog steeds een indrukwekkend gangenstelsel. De

*Zicht van op het Plateau tot aan de kerk van Kanne.
Foto: Kristof Odeur*

De afdeling hoopt de veldparelmoervlinder hier binnenkort te verwelkomen. Foto: An De Wilde

meeste gangen zijn zo'n 4 meter hoog en sommige zelfs 12 meter. Op de wanden zijn oude opschriften en tekeningen teruggevonden. Het oudste opschrift dateert van 1400. Dit gangenstelsel liep vroeger van Maastricht tot Visé en was zo'n 300 km lang. Het was een ideale smokkelroute tijdens de oorlog. Door de komst van de groeve ENCI en het Albertkanaal is het nu geen aaneengesloten geheel meer. De groeves zijn nu een overwinteringsgebied voor vleermuizen. Afgelopen winter telden vrijwilligers van Vlaamse en Waalse vleermuizenwerkgroepen hier 1099 vleermuizen. Er overwinterden toen 8 soorten, ook zeldzame zoals de ingekorven vleermuis, de vale vleermuis en de meervleermuis.

FEITEN & cijfers

Plateau van Caestert

Oppervlakte: 34 ha

In beheer sinds: 2003

Typische soorten: das, rode kamperfoelie, zuurbes, éénbes, guldensleutelbloem, voorjaarshelmbloem, braamsluiper, zwarte specht, middelste bonte specht en geelgors.

Typische biotopen: kalk- en kalkrijke heischrale graslanden (te ontwikkelen), ondergrondse mergelgroeven, hellingbossen

Variatie troef

Het Plateau van Caestert is een erg gevarieerd natuurgebied. Naast bloemrijke weilanden en bermen, akkers en eeuwenoud erfgoed voert de wandeling ons door het bos. Zoals al het andere hier, is ook het bos bijzonder. Het is een overgang tussen een Atlantisch bostype (met een sterke invloed van de nabijheid van de zee) en een continentaal bostype (waar de zee

beduidend minder invloed heeft). In het bos kan je "dolines" zien. Dit zijn een soort van inzakkings in de bodem. Door het zure karakter van de regen lost de kalksteen beetje bij beetje op, de bodem schuift hierdoor naar beneden (de mergelgroeve in) en er ontstaat een trechtervorm.

Toekomst

De plaatselijke afdeling heeft mooie plannen voor de toekomst, zodat de natuur hier alle kansen krijgt. De weiden zullen verder verschaald worden door te hooien en te begrazen in samenwerking met plaatselijke landbouwers. Momenteel zijn de gronden te voedselrijk. Door de grond voedselarmer te maken, (verschralen) krijg je veel meer soorten bloemen en planten. Meer biodiversiteit dus. Voor de wandelaars is dit een streling voor het oog, maar het komt natuurlijk ook vlinders en andere dieren ten goede. Vlakbij de boerderij wil de afdeling een hoogstamboomgaard aanleggen. Op oude prentkaarten zie je dat die hier oorspronkelijk ook lag. Zo'n boomgaard is een feest voor de das en de eikelmuis. Zij smullen van het afgevallen fruit.

"Het Plateau van Caestert is een erg gevarieerd natuurgebied"

De zuidrand van het bos zal omgevormd worden naar een mantelzoom. Dit geeft een geleidelijke overgang van de weilanden naar het bos. Dit is veel natuurlijker en draagt bij tot de biodiversiteit. Planten, struiken, vogels, vlinders, zoogdieren profiteren hier allemaal van. Ook voor de mergelgroeven ziet de afdeling een mooie toekomst. Met hulp van kenners willen ze die beheren, o.a. de gangen behoeden voor instorting, vleermuisvriendelijke aanpassingen aanbrengen. Tenslotte willen ze onderaan de berg een akker inzaaien met zomertarwe. Dit is een belangrijke voedselbron voor akkervogels zoals de grauwe gors, niet toevallig de soort die de gemeente Riemst adopteerde.

De natuur in

Er is nog veel werk aan de winkel. Maar het natuurgebied is ook nu al een bezoek waard. Vanuit Kanne voert de gele wandelroute (12,7 km) je over het plateau. Het plannetje kan je downloaden op onze website. Wil je liever met een gids het gebied verkennen? Op zondag 1 augustus kan je deelnemen aan de "Fladdertocht over de Sint-Pieterberg", een wandeling met uitleg over de kleurrijke vlinders op het Plateau van Caestert. Vertrek om 14u aan de kerk van Kanne. Steek je liever de handen uit de mouwen? Op zaterdag 7 augustus krijg je de kans tijdens een beheerdag. Samen met JNM maaien we de bermen langs de wandelpaden. Afspraak om 9u aan de kerk van Kanne.

Meer info over de activiteiten en het wandelplan vind je op www.natuurpunt.be/plateauvancaestert

Feest bij Natuurpunt Educatie 15 jaar natuur- en milieueducatie

75 jaar geleden, in 1935, organiseerde de toenmalige De Wielewaal haar eerste cursus met als onderwerp "Het kemphaantje in de Kempen". In 1995 werd Natuur- en Milieueducatie De Wielewaal opgericht als een sociaal-culturele vormingsinstelling. Bij de fusie in 2001 is ze omgedoopt tot Natuurpunt Educatie. Natuurpunt Educatie is, naast het Centrum Voor Natuur- en milieueducatie (CVN), de enige gespecialiseerde vormingsinstelling voor natuur- en milieueducatie in Vlaanderen. Sinds de oprichting zijn al meer dan 37.000 uren educatie aangeboden. Als we de uren van de vrijwilligers van Natuurpunt meetellen, moet dat getal nog verdubbeld worden. Daarnaast werden per jaar nog eens 10.000 jongeren bereikt met het project educatief natuurbeheer.

Tekst: Jos Gysels, foto's: An De Wilde

Het belang van natuureducatie gaat verder terug dan de eerste natuurverenigingen. De Nederlandse onderwijzers Heimans en Thyse waren al actief voor de Eerste Wereldoorlog. Ook Vlaanderen had zijn pionier in de figuur van Michel Thiery die in 1924 in Gent startte met het Schoolmuseum. Zij droegen er toe bij dat bij het ontstaan van de natuurverenigingen, educatie een centraal onderdeel vormde van de missie. Ook bij Natuurpunt zijn educatie, natuurstudie en natuurbehoud vergroeid tot een mooi geheel. Kennis van de natuur, fauna en flora, was al die jaren het voornaamste onderwerp en doel van educatie. Maar ook beleving kwam van bij het begin aan bod. Veel activiteiten gingen immers door in de vrije natuur. Daarnaast maakte natuureducatie deel uit van het verenigingsleven. En dat is ook vandaag nog zo. Natuureducatie is meer gericht op de groep dan op het individu. Samen leren van en voor de natuur is de educatieve variant van het motto Natuur voor Iedereen. Met "samen leren van, voor en in de natuur" stimuleert Natuurpunt Educatie gemeenschapsvorming.

Betrokkenheid

In de jaren '70 werd natuureducatie uitgebreid tot Natuur- en Milieueducatie (NME) en sinds de jaren '90 is NME een onderdeel van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). Die verbreding, die overigens in alle onderdelen van de natuurbeweging plaatsvond, toont zich in de opeenvolgende beleidsplannen van Natuurpunt Educatie. Bij de erkenning van de instelling in 1995 was het thema "richting zoeken". De richting werd toen nog vooral bepaald door de natuurthema's en activiteiten uit het verleden. Het beleidsplan van 2006 stond in het teken van "verbreding". Nieuwe

thema's (zoals klimaatverandering of stiltebeleving), en nieuwe doelgroepen (zoals bedrijfsleiders of nieuwe Vlamingen), werden toegevoegd aan het programma. Het volgende beleidsplan, dat loopt van 2011 tot 2015, gaat over "betrokkenheid". Hiermee sluiten we aan bij de kracht van de vereniging: aandacht voor de groep, de vorming van vrijwilligers, het betrekken van mensen bij de natuurbeweging. Maar

"betrokkenheid" slaat ook op een sterke inbedding in de samenleving. Een doorgedreven samenwerking met andere organisaties en opvolging van het beleid horen daar bij.

Natuur voor groentjes

Speciaal voor het opleiden van actieve vrijwilligers is een nieuw kadervormingsproject op poten gezet. Het bestaat uit drie grote onderdelen. Met de instapcursus "Natuur voor groentjes" willen we geïnteresseerden laten kennismaken met natuur in al zijn facetten. Niet door droge leerstof, maar met frisse en uitnodigende werkvormen zoals "de wereld op je

"Natuureducatie maakt deel uit van het verenigingsleven"

bord", "op safari in huis en tuin" en "kijken naar het landschap door de 18de eeuwse bril van Ferraris". De basiscursus "Natuur All-in" is meer gericht op kennis over natuur en natuurbehoud. Vertrekkend vanuit een gebied of streek komen alle aspecten aan bod: de sociale en maatschappelijke context, biodiversiteit en soortenkennis, ecologie en natuurbeheer. De tien theoretische lessen worden aangevuld met praktische oefeningen in het gebied. De basiscursus kan naar ieders keuze worden uitgebreid of aangevuld met specialisatiecursussen. In 2011 zijn alvast vervolgcursussen gepland over natuurbeheer, natuurstudie en

monitoring en educatieve natuurgids. Een deel van de cursussen zal worden georganiseerd in samenwerking met CVN of Inverde.

In de kadervorming komt ook duurzame ontwikkeling aan bod. Daarnaast krijgt educatie voor duurzame ontwikkeling de volgende jaren een nog concretere invulling met focus op drie thema's en drie doelgroepen. De thema's zijn klimaatverandering, integraal waterbeheer en duurzaam landgebruik. De doelgroepen: de interculturele stad, bedrijven en economie en open ruimtegebruikers. Een pas gestart ambitieus project rond stedelijke biodiversiteit met culturele minderheden past in deze doelstelling. Netwerken tussen vrijwilligers, inspraakprocedures en maatschappelijk debat en opvolging van de actualiteit vullen het programma aan.

Door het inspelen op de actualiteit en door het zoeken van aangepaste werkvormen, methodieken en invalshoeken wil Natuurpunt Educatie via vorming een breed publiek in contact brengen met natuur, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling.

Wil jij ook deelnemen aan één van de vele cursussen van Natuurpunt Educatie? Neem dan een kijkje op onze website. Natuurbeheer, planten, vogels, wereldsmaken, natuurgids... er is voor ieder wat wils.

Meer info: www.natuureducatie.be of 014-47 29 55

De zomer van Natuurpunt

Geniet van heerlijke evenementen boordevol biodiversiteit!

Nacht van de Vleermuis

Het laatste weekend van augustus organiseert Natuurpunt samen met de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de Nacht van de Vleermuis. In heel Europa staat dat weekend in het teken van vleermuizen en vleermuisbescherming. Hét uitgelezen moment om kennis te maken met deze mysterieuze vliegende zoogdiertjes. Een ervaren gids neemt je mee naar de boeiende wereld van de vleermuis.

Tekst: Linde Jacobs

Grote honger

Vleermuizen spreken al sinds mensenheugenis tot de verbeelding. Door hun nachtelijk gefladder, hun voorkeur voor oude gebouwen, ruïnes en kerktorens en hun vreemde uiterlijk wekken ze soms afkeer op. Toch zijn het allesbehalve griezels. Al vliegend zoeken ze 's nachts hun maaltijd bij elkaar. Insecten zoals nachtvlinders en muggen verdwijnen in de hongerige maag van een voorbijvliegende vleermuis. Eén vleermuis eet jaarlijks een kruiwagen vol insecten op. Zo'n vleermuis in je buurt is de ideale natuurlijke muggenverdelger.

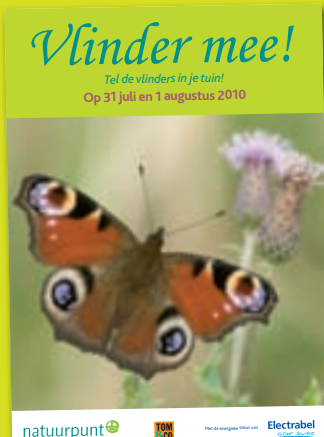
Huis-, tuin- en zoldervleermuis

Vleermuizen zijn echte nachtraven. Slapen doen ze overdag en daarvoor kiezen ze liefst een rustig en stil plekje uit. Ze vinden een dergelijke slaapplek in bunkers, oude kelders en boomholtes, maar ook in huizen. Op zolder bijvoorbeeld. Sommige vleermuizen, zoals de grootoorvleermuis of de laatvlieger, overnachten liefst op een verlaten kasteel- of kerkzolder. Dwergvleermuizen zijn minder kieskeurig en belanden vaak in onze eigen bewoonde huizen. Ze verstopten zich op donkere plekken zoals in spouwmuur en

Vlinder Mee

Op zaterdag 31 juli en zondag 1 augustus is er weer de jaarlijkse tuinvlindertelling. Hét moment voor jong en oud om de vlinders in je tuin van dichtbij te bekijken en te tellen. Dankzij jullie telgegevens krijgen we een goed beeld van hoe het met de vlinders in Vlaanderen

gesteld is. Bovendien krijgen we ook een idee over de algemene toestand van het milieu. Vlinders zijn namelijk erg gevoelig voor omgevingsfactoren. Iedereen kan meedoen, of je nu een balkontuintje, enkele plantenbakken of een weelderige bloementuin hebt. Neem de bijgevoegde folder en vlinder mee!

Wandelen aan de kust

Vakantie aan de kust? Dagje naar zee? Welkom op onze zomerwandelingen! Iedere dag in juli en augustus kan je met het gezin deelnemen aan een boeiende wandeling met een natuurgids door de mooiste natuurgebieden aan onze kust. Natuurpuntleden mogen uiteraard gratis mee! Ontdek alle zomerwandelingen in de bijgevoegde folder. De gloednieuwe Kust- & Zeegids maakt je alvast warm voor de boeiende natuur aan onze kust, waar het ieder seizoen natuurlijk genieten is.

Jeugdacteur Marc de Bel is dit jaar de fiere peter van de Nacht van de Vleermuis. Hij schreef een spannend nieuw boek met als titel **"De Nacht van de Vleermuis"** waarin de zussen Kriegel zich uit tal van netelige situaties moeten zien te redden.

Op mijn zoektochten naar exemplaren voor mijn verzameling dode ratten, botste ik vroeger in de kelders van oude, leegstaande huizen en boerderijen vaak ook op vleermuizen. Dode, maar gelukkig ook levende. Die harige minibatmannetjes (en vrouwtjes) hebben mij altijd erg gefascineerd en nog altijd kan ik bij het invallen van de schemering uren genieten van hun vliegkunsten boven mijn gazon en kikkerpoel. Uit beleefdheid piep ik dan zo hoog mogelijk terug. vandaar dat ik maar al te graag peter ben van de Nacht van de Vleermuis 2010!

Gevlerkte groetjes,
Marc de Bel

Vleermuiswedstrijd: win een klasbezoek van Marc de Bel!

Alle kinderen die op de Nacht van de Vleermuis een ingekleurde plaat, een tekening of een kortverhaal over vleermuizen meebrengen, maken kans om een klasbezoek van Marc de Bel te winnen. Marc de Bel komt dan in jouw klas vertellen over vleermuizen. Verder zijn er ook toffe boekenpakketten te winnen. Alle informatie over de wedstrijd, het wedstrijdreglement en een deelnameformulier vind je op www.natuurpunt.be/nachtvandeveleermuis

rolluikkasten of onder dakpannen. Vleermuizen veroorzaken geen overlast. Knagen doen ze niet en van geurhinder is geen sprake. Onder de uitvliegopening kan je wel soms vleermuiskeuteltjes terugvinden: een prima meststof voor in de tuin!

Oren om te zien

Vleermuizen beschikken over kleine oogjes die 's nachts onvoldoende zien. Om zich te oriënteren in het duister gebruiken vleermuizen een vernuftig systeem: de echolocatie. Ze zenden via hun mond (of hun neus) ultrasone signalen uit. Met hun oren vangen ze de echo van dit geluid op en op die manier vormen ze zich een beeld van de omgeving. Ze sporen met hun echosysteem ook insecten op, die ze dan op acrobatische manier achterna gaan. Lange tijd wisten mensen niet hoe vleermuizen konden "zien", want mensenoren kunnen de ultrasone geluiden niet horen. Toch is het intussen mogelijk geworden om vleermuizenkreten te horen via een "batdetector".

Kom naar de Nacht van de Vleermuis!

Op de Nacht van de Vleermuis krijg je de kans om vleermuizen beter te leren kennen. Een gids neemt je mee naar het leefgebied van die beestjes. Op unieke locaties volgen we met schijnwerpers hun spectaculaire vlucht. Een batdetector zet hun onhoorbaar hoge roep om in specifieke klikken, waardoor de gids meteen een aanwijzing krijgt over welke vleermuissoorten er in de buurt rondvliegen. Kortom, een topactiviteit voor het hele gezin!

Electrabel
GDF SUEZ

Westmalle
TRAPPIST

Natuurpunt
Natuur en Bos

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Knack

Grootoorvleermuis, foto: Vilda/Yves Adams

Tel mee tot 2010

Biodiversiteit telt!

Tijdens het Weekend van de Biodiversiteit op 22 en 23 mei trokken natuurstudievrijwilligers er samen met honderden natuurliefhebbers op uit om de biodiversiteit in Vlaanderen in kaart te brengen. Het doel was om tijdens "Tel mee tot 2010" minstens 2010 verschillende soorten te tellen en zo onze biodiversiteit – die het overigens niet goed doet – in de schijnwerpers te zetten. Dankzij de inzet van héél wat mensen werden beide doelstellingen gehaald! In totaal werden 3211 soorten geteld en kreeg de biodiversiteit alle aandacht die ze verdient.

Tekst: Krien Hansen & Anneleen Van Thillo

2010 is niet zomaar een lukraak gekozen getal; het verwijst naar het Internationale Jaar van de Biodiversiteit dat vandaag op volle toeren draait. In 2002 spraken de wereldleiders af om tegen dit jaar de wereldwijde achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen. Een afspraak die niet gehaald werd, want de Rode Lijsten met bedreigde soorten worden vandaag nog steeds langer. Zelfs bij ons zijn steeds meer soorten met uitsterven bedreigd.

"Onze biodiversiteit staat zwaar onder druk"

Het eindresultaat van 3211 soorten geeft je misschien wel de indruk dat het goed gaat met onze biodiversiteit, maar toch is dat niet het geval. "Tel Mee tot 2010" geeft ons namelijk slechts een momentopname en onze biodiversiteit staat nog steeds zwaar onder druk. Op amper 50 jaar verdween bijna een derde van alle leven om ons heen! Die soorten werden ook tijdens dit weekend niet teruggevonden. Veel andere soorten overleven enkel nog in natuurgebieden. En ook "gewone" soorten zoals de veldleeuwerik of de dagpauwoog worden in steeds lagere aantallen gezien.

Vrijwilligers massaal op pad

De oproep om soorten te tellen en waarnemingen te melden werd massaal opgevolgd. Tijdens het weekend werden in heel Vlaanderen activiteiten georganiseerd en gingen duizenden natuurliefhebbers op pad in hun favoriete natuurgebied. In totaal werden al 39.000 waarnemingen gemeld van in totaal 3211 soorten. Eindelijk kunnen we ons een duidelijk beeld vormen van de stand van de biodiversiteit in onze eigen buurt. Want in Vlaanderen vormen gegevens die verzameld werden door vrijwilligers, ondersteund door natuurverenigingen, de belangrijkste bron van informatie. Die inspanningen worden nog veel te weinig ondersteund door de overheid en daarom vraagt Natuurpunt de overheid om de grote inzet van vrijwilligers beter te ondersteunen. De kennis die zij samenbrengen vormt immers de basis voor een sterker biodiversiteitsbeleid.

Biodiversiteit geteld

De resultaten van het telweekend geven een indruk van de waar te nemen biodiversiteit in Vlaanderen in de maand mei. Voor een groot aantal soorten, zoals paddenstoelen, insecten en wieren, is microscopisch

Foto's: An De Wilde, foto 6: D. Yakubovich

Determineren van het waterleven in het Viersels Gebroekt. Foto: Krien Hansen

onderzoek nodig om het organisme juist te kunnen determineren. De gespecialiseerde vrijwilligers voor die soortengroepen hebben dus meer tijd nodig om alles wat ze in het weekend waarnamen, te

Een dikke proficiat voor alle vrijwilligers die tijdens Tel Mee tot 2010 op stap gingen om de biodiversiteit in hun natuurgebied in kaart te brengen. Zonder hun inzet was dat nooit gelukt!

Tel mee tot 2010 is een campagne van Natuurpunt, de Belgische Arachnologische Vereniging (ARABEL), Libellenvereniging Vlaanderen, Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM), Vlaamse Werkgroep voor Bryologie en Lichenologie (VWBL) en de Vlaamse Vereniging voor Entomologie (VVE).

Leuke getallen

- De 2010de waarneming die geregistreerd werd, is de zeldzame veenmosorchis. Die werd gezien in het Buitengoer in Mol
- 33% van de soorten werd maar 1 keer waargenomen
- 7,7% van de waargenomen soorten zijn exoten
- Sinds 2008 werden al 2,5 miljoen waarnemingen verzameld op www.waarnemingen.be

determineren en in te voeren. Ook de vrijwilligers die de waarnemingen op www.waarnemingen.be controleren (de admins) hebben nog heel wat werk om de waarnemingen na te kijken en goed te keuren.

Op de foto zie je de resultaten zoals die gekend waren op 24 mei. Het uiteindelijke en definitieve resultaat van "Tel mee tot 2010" kan je binnenkort bekijken op [waarnemingen.be](http://www.waarnemingen.be).

Resultaten van 24 mei 2010 - 17u

In totaal werden 3211 soorten waargenomen. Er werden een enorme variatie aan levensvormen geteld, waarvan de insecten de grootste groep vormen. Daarna volgen de planten, de ongewervelden (vooral spinnen), de paddenstoelen en weekdieren.

"Op amper 50 jaar verdween bijna een derde van alle leven om ons heen"

Biodiverse hotspots

Een paar werkgroepen gingen binnen het telweekend nog een extra uitdaging aan en probeerden zo veel mogelijk soorten waar te nemen in hun natuurgebied. Zowel in het Landschap de Liereman in Oud-Turnhout als in de natuurgebieden langs de Schelde in Hingene werden bijna 950 soorten geobserveerd! Kijk ook eens naar de resultaten van de 1000-soortendag in Zuid-West Vlaanderen. Ook in deze regio deelden de natuurstudievrijwilligers hun gespecialiseerde kennis met het brede publiek.

Veel vogels

De top-5 van de ingevoerde soorten wordt volledig ingenomen door vogels. Niet omdat vogels de talrijkste soortgroep zijn (in totaal 209 van de 3211 gemelde soorten), maar onder natuurliefhebbers is het wel de meest populaire groep.

1. koekoek
2. merel
3. zwartkop
4. grasmus
5. buizerd

Haboe, kriebelbeestige Natuur Speurder! Wij moeten het jullie vast niet meer zeggen, maar het is zomer! Lekker buiten ravotten dus en vieze beesten speuren ...

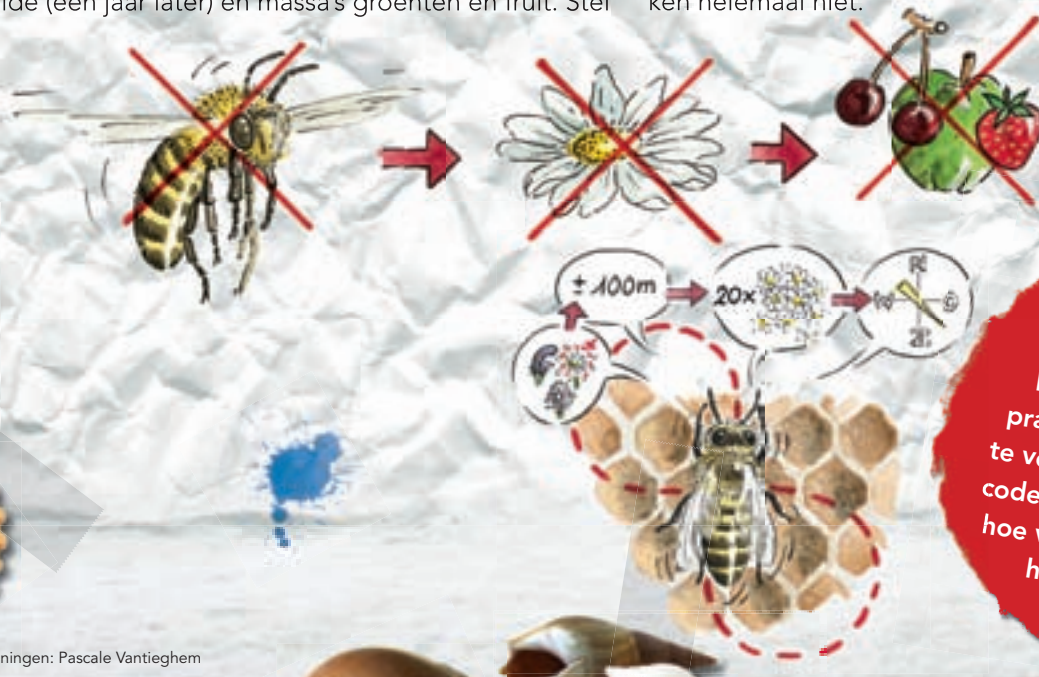
Piepel en Soeza

Bijen

Echte helden zijn het, die bijen. Elk bloemetje brengen ze een bezoekje, op zoek naar zoete nectar. Hierdoor zorgen ze ervoor dat het stuifmeel van het ene bloemetje bij de stamper van een ander bloemetje terecht komt. Dit noemen we de bevruchting. Dit is nodig voor het maken van zaadjes en vruchten. Het resultaat is een prachtige bloemenweide (een jaar later) en massa's groenten en fruit. Stel

je voor dat bijen dit niet zouden doen. De natuur zou er heel wat kaler op worden en veel fruit of groenten zouden er ook niet meer te eten zijn. Daarnaast maken bijen ook nog lekkere honing!

Wist je dat niet alle bijen samen wonen zoals honingbijen? De meeste soorten bijen leven niet in een kolonie, ieder vrouwtje maakt haar eigen nest. Heel wat mensen hebben schrik voor bijen, omdat ze kunnen steken. Niet nodig. Honingbijen en hommels kunnen wel steken, maar ze doen het zeker niet zonder reden ..., ze steken enkel uit verdediging in uiterste nood. Alle andere wilde bijen (wel 350 soorten in België) steken helemaal niet.

Wist je dat:

Honingbijen met elkaar praten door een dansje op te voeren? Zo vertellen ze in codetaal in welke richting en hoe ver ze lekkere bloemen hebben gevonden.

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Buiten!

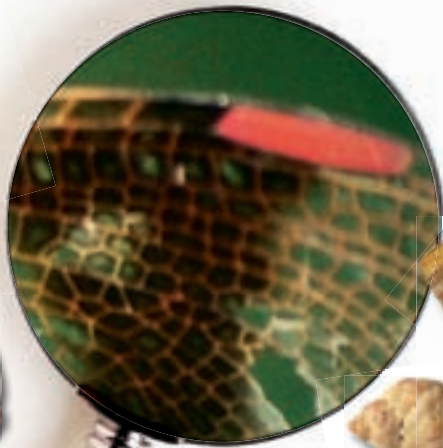

Ga op verkenning in de jungle van je eigen achtertuin, die van de buren, opa of oma. Op een blaadje kleur je rondjes met de bloemenkleuren die je er vindt. Op een zonnige dag ga je met je blaadje 5 minuutjes bij elke bloem zitten en kijk je uit naar welke insecten er op de bloem komen zitten en hoe lang ze er blijven. Vlinders, bijen, kevertjes of andere insecten. Schrijf alles keurig op bij de juiste kleur. Wedden dat bijen een andere kleur verkiezen dan vlinders?

Micro-Macro

Weet je wat er in het vergrootglas te zien is? Mail je antwoord vóór 15 augustus naar natuurspeurder@natuurpunt.be en maak kans op een aankoopbon ter waarde van 10 euro in onze Natuur.winkel. Doen!

Groene vuile vingers:

Bijenhotel

Ondertussen weet je al dat niet alle bijen samen wonen zoals de honingbij (wel 50.000 bijen samen). Sommige soorten wonen en leven alleen, zij maken hun nestje in een holletje of een holle stengel. Omdat er steeds minder ruimte is voor "wilde" natuur hebben ze het steeds moeilijker om geschikte nestplaatsen te vinden. Je kan ze helpen door een insectenhotel te maken. Dit is een houtblok waar je allemaal gaatjes in boort (schuin naar boven zodat de regen er niet in loopt) of een busset holle plantenstengels die je stevig samen bundelt onder een houten dakje. De bijen die hierin komen wonen, noemen ze solitaire bijen.

Beestentoren

De natuur in!

Piepel en Soeza hebben drie nieuwe keutelspannende boeboekspaden voor je uitgetest. Kom je boeboektas ophalen in het bezoekerscentrum en ga mee op een tocht vol knotsgekke raadsels en spetterende opdrachtjes. Voel je de zomer al aan je tenen kriebelen? Nieuwe boeboekspaden vind je bij het bezoekerscentrum Landschap De Liereman (Turnhout) en bezoekerscentrum De Watersnip (Beringen). Piepel en Soeza waren eerder al in de bezoekerscentra van de Uitkerkse Polder, het Mechels Broek, de Vloeiweiden en Demerbroeken. Ook hier kan je met hen mee op verkenning. Boeboekstassen zijn bedoeld voor families met kinderen tot 10 jaar. Alle info vind je op www.natuurpunt.be/boebooks

Natuurpunt tsjilpt online

Wil je interactief op de hoogte blijven van wat Natuurpunt doet op gebied van activiteiten, beleid, studie, educatie, beheer, ... dan kan je ons op het internet op vele verschillende manieren volgen.

- www.natuurpunt.be/twitter: lees onze "natuur tweets" (korte natuurberichten) op Twitter.
- www.natuurpunt.be/facebook: word vriend van Natuurpunt op Facebook
- www.natuurpunt.be/youtube: bekijk leuke natuur filmpjes op YouTube
- www.natuurpunt.be/rss: volg de Groene Pers via RSS

Wil je het nieuws in je mailbox ontvangen? Schrijf je dan in op een of meerdere van onze e-zines! Al onze nieuwsbrieven zijn gratis en zitten barstensvol met interessant nieuws! Regel je abonnement op www.natuurpunt.be/mijnezines

Gezocht: een Vlaamse otter!

Veel zoogdieren zijn deels of geheel aan water gebonden, maar de otter spant de kroon. Hij is een uitmuntend visser en is daardoor bij sportvissers niet altijd even geliefd. In de vorige eeuw werd hij ongenadig vervolgd, waardoor de populatie zich, mede door watervervuiling, niet meer

Voorgoed verdwenen? Foto: Hugo Willocx

kon herstellen. In de jaren '80 verdween de otter volledig uit Vlaanderen. De Zoogdierenwerkgroep looft 500 euro uit aan wie het bewijs kan leveren van de aanwezigheid van de Europese otter in Vlaanderen (incl. Brussel). Indien geen controleerbare waarneming wordt verkregen vóór 27 november 2010, gaat het bedrag naar het meest ottervriendelijke natuurgebied in Vlaanderen.

Meer informatie en het campagnereglement:

www.natuurpunt.be/ottercampagne of www.natuurpunt.be/zoogdierenwerkgroep.

Zomerse donderdagen in de Bronnen van het Heuvelland

Zijn het de "bergen" die het Vlaamse platteland overstijgen? De avontuurlijke bospaadjes die valleitjes en hellingen afdalen? Of de trage wegen door het stille, vriendelijke boerenlandschap? Het Heuvelland heeft alles om je van landschap en natuur te laten genieten.

De Bron vzw – Natuurpunt, VVV Heuvelland en PASAR bieden je deze zomer onvergetelijke tochten aan in de natuurgebieden van het Heuvelland. Vanaf 8 juli kan je elke donderdagavond mee op stap met een gids van Natuurpunt.

Dit jaar viert De Bron vzw haar twintigjarig bestaan op 4 en 5 september in het Heuvelland. Deelnemers die meerdere keren deelnemen aan de zomerwandelingen, maken kans op "heerlijke" prijzen tijdens het feestweekend! Alle praktische info vind je op www.natuurpunt.be/zomersedonderdag

Foto: Stef Spruytte

Zomerfeest in Belval, zaterdag 21 augustus

In het noorden van Frankrijk, tussen Reims en Verdun, ligt de Argonne-streek. Centraal vind je er de vijvers van Belval (203 hectare), een schatkamer van biodiversiteit en een paradijs voor elke natuurgenieter! Natuurpunt kocht dit gebied in 2009 samen met haar Franse BirdLifepartner Ligue pour la protection des Oiseaux (LPO), de gemeente Belval en de Conservatoire Champagne-Ardenne.

Op zaterdag 21 augustus vieren we er feest! Speciaal voor de gelegenheid is ons nieuwe biobier "Belval" op vaten getrokken. Maar vóór er gefeest wordt, wordt er gewandeld en gewerkt in het gebied. Conservator Rik Desmet verzorgt geleide wandelingen en wie een kleine bijdrage wil leveren aan het natuurbeheer, kan ter plaatse de handen uit de mouwen steken!

Mogen we je vragen om vooraf in te schrijven voor het overheerlijke avondmaal, bereid door de inwoners van het dorp? De prijs bedraagt 12,50 euro per volwassene en 10 euro per kind (-12 jaar); graag reserveren via een mailtje naar belval@natuurpunt.be of een telefoontje naar Rik Desmet, 0497-87 56 14. Rik kan je ook gouden tips geven over logies in de regio.

Meer info op www.natuurpunt.be/belval

Natuurpunt zoekt jobstudenten voor promotiecampagne

In juli en augustus organiseert Natuurpunt haar jaarlijkse zomercampagne aan de kust. Daarvoor zijn we op zoek naar studenten hoger onderwijs (+18) die als jobstudent deel willen uitmaken van ons ledenwerfteam. Ben je sociaal, assertief en sterk gemotiveerd om de werking en het lidmaatschap van Natuurpunt te promoten, dan ben jij misschien de medewerker die we zoeken! Natuurpunt zorgt voor een korte opleiding. Er wordt

gratis logement ter beschikking gesteld in Nieuwpoort en Heist-aan-Zee.

Het hele jaar rond is het promoteam van Natuurpunt overal in Vlaanderen aanwezig op evenementen, op beurzen en aan de ingang van natuurgebieden. Ook daar stellen we jobstudenten te werk!

Contact: Aagje De Doncker, aagje.dedoncker@natuurpunt.be, 0473-89 48 62

Vrijwilliger in de kijker

Foto's bij de vleet

Natuurpunt zet haar natuurgebieden en de fauna en flora graag in de verf met mooie foto's. Hiervoor doen we beroep op de vele vrijwilligers die maar al te graag met hun fototoestel door het groen trekken. Eric Malfait (37) is zo'n enthousiaste natuurfotograaf die heel Vlaanderen doorkruist om Natuurpunt te voorzien van verleidelijk beeldmateriaal. Daarnaast is hij ook mede-conservator van de Koeheide (Bertem), bestuurslid van Natuurpunt afdeling Voer, IJse en Laan en bestuurslid van de regionale vereniging Natuurpunt Oost-Brabant.

Tekst: Anneleen Van Thillo

Hoe is je passie voor natuurfotografie ontstaan?

Op jonge leeftijd al zat ik de hele dag buiten in de velden en de bossen, vol bewondering voor het moois dat de natuur te bieden heeft. Voor mij is fotografie een manier om die schoonheid te delen met het grote publiek. In 1995 heb ik mijn eerste natuurfoto's genomen. Toen nog met mijn analoge Nikon, sinds 2005 werk ik digitaal.

Het hele jaar zit ik in het groen om foto's te nemen, soms wel tot enkele honderden foto's per maand. Vooral de natuurgebieden uit mijn directe omgeving zijn me dierbaar; de Koeheide, Silsombos, Torfbroek, de Doode Bemde, ... waarschijnlijk omdat ik er zo vaak kom en er altijd nieuwe dingen zie.

Als ik niet in Vlaanderen aan het fotograferen ben, trek ik graag naar Frankrijk en ook de noord-west kant van Schotland is een prachtig decor voor landschap- en natuurfotografie.

Hoe ben je bij Natuurpunt terechtgekomen?

Sinds 2001 ben ik medeconservator van het natuurgebied Koeheide in Bertem. Zo heb ik Natuurpunt ontdekt, en zij mijn foto's. Als ik niet aan het fotograferen ben, organiseer ik de beheerdagen in de Koeheide of gids ik af en toe een groep rond.

Wat vind je het leukste aan je fotografeertochten?

Een kleine of een grote tocht is altijd een avontuur; je weet immers nooit wat je te zien krijgt!

Wil je de foto's van Eric bewonderen, surf dan naar www.koeheide.be

Feest op de Kalmthoutse Heide

Op **zondag 26 september** vieren we feest op de Kalmthoutse Heide. Natuurpunt nodigt alle donateurs en het grote publiek uit om het Stappersven te komen ontdekken wanneer de natuur er op zijn mooist is. Vanuit het bezoekerscentrum De Vroente organiseren we wandelingen naar het Stappersven, en er wordt gezorgd voor animatie, een hapje en een drankje. Voor wie niet al te ver wil wandelen, is er een pendelbus tussen De Vroente en de randparking in de omgeving van het Stappersven. Afspraak op zondag 26 september vanaf 10u in De Vroente in Kalmthout. We maken er een feest van voor het hele gezin!

Meer info op www.natuurpunt.be/stappersven

Stappersven. Foto: Marc Sloodmaekers

Tuinbeurs en natuurhappening De Maat – 11 en 12 september

Tijdens het weekend van 11 en 12 september organiseren Natuurpunt en het gemeentebestuur van Mol een grote tuinbeurs en natuurhappening in het kasteelpark van De Maat in Mol-Rauw. Tientallen standhouders etaleren er een breed gamma van producten. De beurs is zaterdag en zondag geopend van 10 tot 18 uur. Het hele weekend staan ook tal van activiteiten op het programma. Zowel zaterdag als zondag kan je met een grote kano een fluistertocht maken langs de gladde waterspiegels en de rietkragen van de Maatvijver. Zaterdagavond om 20u wordt de aftrap gegeven voor de "Nacht van de Vleermuis".

Zondagochtend om 7u en 8u verzamelen de vroege vogels op de binnenkoer van het kasteelpark voor een dauwtrip door De Maat. Op zondag is het hele natuurgebied, inclusief de afgesloten delen, toegankelijk voor het publiek. De toegang tot de tuinbeurs en de natuurhappening kost 2,50 euro per persoon, maar leden van Natuurpunt betalen slechts 1 euro. Voor de rondvaarten met de fluisterboot wordt een extra bijdrage gevraagd.

Afspraak voor alle activiteiten: kasteelpark, De Maat 4, 2400 Mol, langs de Postelsesteenweg (= N136) ter hoogte van de brug over het Kempens kanaal.

Meer info: www.natuurpunt.be/tuinbeurs

Activiteiten met kriebelbeestjes

Eropuit!

Het is bijna hoogzomer en dan krioelt het van het leven! Overal duiken kleine en grote diertjes op, sommige met 6 poten, andere met 8. Tijd dus om eropuit te trekken en al deze kriebelbeestjes van dichtbij te gaan bekijken. We schotelen een aantal leuke activiteiten uit de natuur.kalender voor, meer activiteiten vind je op www.natuurpunt.be/activiteiten

Antwerpen

23 juni 2010

Cursus insecten in je tuin

Samenkomst: 19u30: Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied, Muizenhoekstraat 7, Muizen

Contact: Ann Pinceel, 015-43 61 09, bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Opmerking: 1 Theorieles op 23 juni + 1 excursie op 26 juni

26 juni 2010

Nachtvlinderavond in Fort VII

Samenkomst: 21u: Legerstraat 40, Wilrijk

Contact: Nancy Geldhof, 0485-84 38 26, nancy.geldhof@telenet.be

22 juli 2010 - 20 augustus 2010 - 16 september 2010

Insectendeterminatieavond

Samenkomst: 19u: Natuurpunt Educatie, Graatakker 11, Turnhout
Contact: Nobby Thys, 014-47 29 50, nobby.thys@natuurpunt.be

28, 29 en 30 juli 2010

Natuurdriedaagse voor kinderen

Samenkomst: 9u: Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied, Muizenhoekstraat 7, Muizen
Contact: Bezoekerscentrum, 015-43 61 09, bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Kriebelbeestjes. Foto: An De Wilde

19 september 2010

Natuureducatieve wandeling Beerzelberg - Krankebossen

Samenkomst: 14u: Kerk van Beerzel
Contact: Peter Hendrickx, 015-75 28 61

Limburg

20 mei 2010

Cursus: nachtvlinders

Samenkomst: 19u30: Bezoekerscentrum De Wulp, Tussenstraat 10, Neerpelt
Contact: Katrien Knaepen, 011-80 26 77, 0473-80 18 30,

bc.hageven@natuurpunt.be

Opmerking: 2 cursusavonden op 20 en 27 mei + 2 excursies op 28 mei en 23 juli

21 juli 2010

Insectendeterminatieavond (ook op 19 augustus 2010 en 15 september 2010)

Samenkomst: 19u: Bezoekerscentrum De Lieteberg, Zuurbroekstraat 16, Zutendaal.
Contact: Nobby Thys, 014-47 29 50, nobby.thys@natuurpunt.be

25 juli 2010

Libellenwandeling

Samenkomst: 14u: Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7, 3582 Koersel
Contact: Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, 011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Doe mee Vlinder mee!

Op 31 juli en 1 augustus tellen we de dagvlinders! Met de resultaten kunnen we de veranderingen in de toestand en de verspreiding van onze vlinders documenteren. En daar hebben we jouw hulp voor nodig! Maak nu al kennis met de meest voorkomende dagvlinders op www.natuurpunt.be/vlinders en geef je telresultaat door op www.vlindermee.be. Kijk ook in de folder bij dit Natuur.blad.

1 augustus 2010

Vlinderwandeling

Samenkomst: 14u: Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7, 3582 Koersel

Contact: Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip, 011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

8 augustus 2010

Knutselen in het bos

Samenkomst: 14u: Resterheide Parking Begijnenvijvers, Begijnenstraat, Hechtel

Contact: Krista Bovens, 011-73 12 79, natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

Oost-Vlaanderen

25 juli 2010

Vlinder mee wandeling

Samenkomst: 14u: Kruispunt met de Braektestraat en de Smetledesteenweg, Massemen (Wetteren).

Contact: Antoon Blondeel, 0477-32 16 78, antoon.blondeel@skynet.be

27 juni 2010

Zomerwandeling

Samenkomst: 14u30: Etboshoeve, Etbos 4, Moerbeke-Waas

Contact: Andre Van Peteghem, 09-346 64 68, andre.vanpeteghem@skynet.be

22 augustus 2010

Zomerwandeling in de vallei van de Ziepbeek

Samenkomst: 14u: Ter hoogte van het ziekenhuis St-Barbara, Bessemerstraat, Lanaken

Contact: Kris Castro, 0473-89 56 02, kriscastro@skynet.be

7 september 2010

Cursus : Spinnen

Samenkomst: 19u30: Gemeentelijke bibliotheek, Den Boer 15, Zomergem
Contact: Hannelore Scheir, 0473-28 18 55, hannescheir@hotmail.com

Opmerking: Theorielessen op 7 en 14 september + 2 excursies op 26 september en 3 oktober

26 september 2010

Herfstwandeling "Pruuve van de natuur"

Samenkomst: 14u: De Pastorie Kerkplein, Dorpsstraat, Zelem
Contact: Jan Kenens, 0494-40 45 92, jan.kenens@natuurpunt.be

Vlaams-Brabant

3 juli 2010

Zomerwandeling van vleermuizen en glimwormen

Samenkomst: 20u30: Destelheidestraat 66, Dworp
Contact: Willy Defranc, 02-356 24 78, willy.defranc@edpnet.be

15 juli 2010

Cursus dagvlinders

Samenkomst: 19u30: Destelheidestraat 66, Dworp
Contact: Pierre Kestemont, 02-377 52 10, pierre.kestemont@belgacom.net
Opmerking: 2 cursusavonden op 15 en 22 juli + 2 excursies op 24 en 31 juli

1 augustus 2010

Zomerwandeling: peipelwandeling

Samenkomst: 14u30: Parking voetbal FC Dworp, Rilroheide, Rilroheidestraat, Dworp

Contact: Piet Onnockx, 02-380 17 52, piet.onnockx@telenet.be

23, 24 en 25 augustus 2010

Natuurstage 2010 voor kinderen

Samenkomst: 9u: H. Torleylaan 100, Huizingen
Contact: Piet Onnockx, 02-380 17 52, piet.onnockx@telenet.be

West-Vlaanderen

26 juni 2010

Vlinderen en vogelen op d'Heye

Samenkomst: 14u: VMW pompstation d'Heye, Danckaertstraat, Bredene

Contact: Dirk Vanhoecke, 059-32 29 29

Niet te missen!

Heel juli & augustus: Dagelijkse zomerwandeling in de natuurgebieden aan de kust (16 per week)

4 juli: Natuurhappening in Malesbroek

11 juli: Big Jump

31 juli-1 augustus: Vlinder mee!

27-28 augustus: Nacht van de Vleermuis

4-5 september: Viering 20 jaar De Bron

5 september: Natuurhappening Wamp en Neten

11-12 september: Tuinbeurs en natuurhappening De Maat

12 september: Natuurhappening Silsombos

19 september: Natuurhappening opening nieuw wandelpad Hogendonk

26 september: Benefietconcert voor natuurgebied Gulke Putten

Alle info en meer activiteiten op www.natuurpunt.be/nationaleactiviteiten

25 juli 2010

Vlinderwandeling

Samenkomst: 10u: Ingang VOC, Nieuwpoortsesteenweg 642, Oostende
Contact: Johan Broidioi, 059-30 57 96

22 augustus 2010

Flieflodderkes en windewiekskes in de vlindertuin (niet bij regenweer)

Samenkomst: 14u30: Ingang vlindertuin, Vennestraat, Kortrijk
Contact: Trees De Prest, natuurpuntkortrijk@telenet.be

12 september 2010

Sprinkhanenwandeling

Samenkomst: 14u: Ingang VOC, Nieuwpoortsesteenweg 642, Oostende
Contact: Johan Broidioi, 059-30 57 96

14 september 2010

Cursus spinnen

Samenkomst: 09u30: Natuurcentrum Beisbroek, Zeeweg 96, Sint-Andries
Contact: Yan Verschuere, 050-32 90 18, yan.verschuere@brugge.be
Opmerking: Theorie op dinsdag voormiddag, praktijk op dinsdagnamiddag en op zaterdag.

Wadden

kwetsbaar Werelderfgoed

Het ene moment een bijna onmetelijke watermassa, het volgende ogenblik een gevarieerd lappendeken van wadplaten, kwelders, geulen, eilanden en zandbanken. In de Wadden is alles altijd in beweging en de vormen van het gebied veranderen voortdurend. Er heerst een natuurlijke dynamiek, veroorzaakt door wind, getijden, golven, vervoer van zand en de wisselwerking met planten en dieren. Juist die dynamiek maakt van de Waddeneilanden zo'n interessant gebied.

Rijk aan voedsel

Twee keer per dag stroomt het water van de Noordzee de Waddeneilanden binnen om vervolgens ook weer terug weg te stromen. Deze getijden zijn het kloppende hart van het gebied. Ze zorgen voor de aanvoer van Noordzeewater, dat heel wat bouwstoffen bevat. Plantjes vangen de bouwstoffen op en maken ze beschikbaar voor andere wadbewoners. Bovendien bevat het zeewater dat de Wadden overstroomt heel wat kleine plantjes en dieren. Dat plankton is op zijn beurt zeer gegeerd bij grotere dieren zoals schelpdieren, wormen en vissen. Twee keer per dag wordt er dus een verse lading voedsel aangevoerd. Door de verschillende natuurkrachten raakt dat voedsel bovendien goed verspreid over het gebied. Zoveel voedsel trekt uiteraard heel wat leven aan. In de Waddenzee leven dan ook veel verschillende soorten dieren en planten.

Doordat natuurkrachten elke dag inwerken op de Wadden, vormde er zich een zeer gevarieerd landschap. Zo zijn er heel wat verschillende leefomgevingen ontstaan. Ook dat bepaalt mee de rijkdom van de

Wadden. Er is voor ieder wat wils. Geen wonder dat zoveel verschillende dieren en planten er een geschikt plekje vinden om te leven. Van zeegras tot bloemplanten, van kokkels tot wadslakjes en van puitaal tot zeehond: in de Waddenzee krioelt het van het leven.

“In de Wadden is alles altijd in beweging”

Niet alle dieren leven heel het jaar door in de Waddenzee. Verschillende vissoorten gebruiken de Wadden als kinderkamer. Vissen zoals de schol brengen er enkel de eerste maanden van hun leven door. Terwijl andere soorten zoals de bot pas op latere leeftijd naar de Wadden trekken. Heel wat trekvogels gebruiken de Wadden dan weer als overwinteringsgebied, broedgebied of als tankstation op weg naar het zuiden of noorden.

Bedreigingen

Op 26 juni 2009 riep de UNESCO de Nederlandse en Duitse Wadden uit tot Werelderfgoed. Daarmee bevinden de Wadden zich in goed gezelschap, want ook prestigieuze natuurgebieden zoals de Great Barrier Reef in Australië ontvingen al zo'n bekroning. Het belang van de Waddenzee als ecosysteem wordt zo internationaal erkend. Uiteraard betekent die erkenning als Werelderfgoed niet dat de Waddenzee nu gevrijwaard is van bedreigingen. De erkenning brengt namelijk geen extra beschermingsmaatregelen met zich mee. Al is het wel een opsteker voor de organisaties die zich inzetten voor de Waddeneilanden. Over

De Waddenzee is één van de waardevolste getijdengebieden ter wereld. De UNESCO kende het in 2009 zelfs de status van Werelderfgoed toe. Toch staat dit ongerepte natuurgebied, dat zich uitstrekt van Nederland tot Duitsland en Denemarken, onder druk. Niet alleen de klimaatverandering, maar ook menselijke activiteiten bedreigen deze waardevolle schatkamer van plant- en diersoorten.

Tekst: Karolien Van de Velde

De Wadden, foto: Waddenvereniging/Roy Vrouwenvelder

zes jaar evalueert de UNESCO de kwaliteit van de Waddenzee opnieuw en dan wordt er toch verwacht dat het gebied nog betere resultaten kan voorleggen.

De bedreigingen voor de Waddeneilanden zijn divers. Zo is het belangrijk dat de Wadden gewapend zijn tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Als het niveau van de zeespiegel stijgt, kunnen de kwelders worden aangetast door erosie, kunnen de wadplaten verdwijnen en kunnen waardevolle kusthabitats zoals duinen en stranden gevangen raken tussen de dijken of de onbewoonde gebieden enerzijds en het zeewater anderzijds.

“De Nederlandse en Duitse Wadden zijn uitgeroepen tot Werelderfgoed”

Maar ook industriële activiteiten vormen een belangrijke bedreiging voor de Wadden. Zo zijn er in de Nederlandse Eemshaven plannen om 3 kolencentrales te bouwen. Om die draaiende te houden moeten er heel wat baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd waardoor het water er verder zal vertroebelen. Verder stellen natuurverenigingen zich ook vragen bij het militair gebruik van de Waddenzee. Militaire oefeningen verstoren de rust in de Waddenzee. Zelfs de erkenning van de Wadden als Werelderfgoed kan nadelige gevolgen hebben. Zo'n erkenning lokt doorgaans heel wat toeristen en als zij geen rekening houden met de natuurlijke kenmerken van het gebied, door bijvoorbeeld te wandelen in gebieden waar vogels aan het broeden zijn, kunnen ze de natuur in de Wadden verstoren.

Herstellen natuurlijke dynamiek

Omdat de Wadden zich uitstrekken over Nederland, Duitsland en Denemarken is internationale samenwerking onontbeerlijk om een dam op te werpen tegen de bedreigingen van de Waddeneilanden. Een van de nieuwe projecten werd in maart 2010 voorgesteld tijdens de Trilaterale conferentie over de Waddenzee. BirdLife, onder meer koepelorganisatie van Natuurpunt, presenteerde er haar visie over de bescherming en het herstel van de Waddenzee. Daarvoor slaan de partnerorganisaties Vogelbescherming Nederland, Dansk Ornitologisk Forening & NABU de handen in elkaar. Met dit plan wil BirdLife de biologische rijkdom van de Waddenzee veilig stellen zodat vogels en mensen er zich thuis voelen.

Het plan van BirdLife legt de nadruk op het herstellen van de natuurlijke dynamiek in de Wadden. Natuurlijke processen moeten er opnieuw de vrije loop krijgen. Zo pleiten de drie BirdLife-partners er onder meer voor om bepaalde dijken voor een deel open te stellen zodat het zeewater en het water van de rivieren makkelijker in elkaar kunnen vloeien. Vissen kunnen zich zo vlotter verplaatsen en hun paaiplaatsen bereiken. En hoe beter het gaat met het visbestand, hoe meer voedsel er beschikbaar is voor vogels. Ook duinen en stranden, waar vogels graag vertoeven om te eten en te broeden, zijn gebaat bij een herstel van de natuurlijke wisselwerking van wind, water en zee. Op veel plaatsen zijn er nu kunstmatige statische duinen en stranden ontstaan door menselijke interventies om het land tegen de zee te beschermen.

1 Strandplevier, foto: Vilda/Yves Adams 2 De strandvlakte van Waddeneiland Schiermonnikoog. Foto: Vilda/Lars Soerink 3 Intergetijdgebied De Slufter, Texel. Foto: Vilda/Lars Soerink

Beroemdste bewoner

Bij het grote publiek is de Waddenzee onlosmakelijk verbonden met de zeehond. Op de Waddeneilanden leven 2 soorten zeehonden: de gewone en de grijze zeehond. Met de populatie van de zeehonden zit het voorlopig wel snor. Zo'n 25.000 leven er momenteel in de hele Waddenzee. In 2002 kreeg de gewone zeehond af te rekenen met een zware virusepidemie, maar intussen herstelde de populatie zich. De grijze zeehond is een hele tijd afwezig geweest in de Waddenzee, waarschijnlijk door overbejaging in de middeleeuwen. Nu leven er terug zo'n 2700 exemplaren en hun aantal neemt elk jaar toe.

De Wadden vormen de perfecte leefomgeving voor de zeehonden. Bij vloed jagen ze op voedsel, tochten die 150 tot 200 kilometer kunnen bedragen. Bij eb liggen ze te zonnen op de zandbanken. Dat hebben ze nodig om UV-straling op te doen voor de vorming van vitamine-D. Bovendien zijn de zandplaten de ideale plaats om hun jongen te zogen. Wist je trouwens dat zeehonden onder water slapen? In totaal brengen ze dan ook 80 procent van hun tijd onder water door.

Wil je graag zeehonden in levende lijven zien? Een wadloop of een boottochtje is de ideale manier om zeehonden te bekijken. Meer info vind je op www.worldheritage-waddensea.org (klik door naar *Beleef de Waddenzee>activiteiten*)

Gewone zeehond, foto: Luc Meert

BirdLife roept in het plan ook op om dringend maatregelen te nemen tegen de klimaatverandering. Ook daarvoor is het essentieel om terug wat meer natuurlijke overgangen tussen water en zee aan te brengen in de Waddenzee. Dat kan bijvoorbeeld door bepaalde polders terug te geven aan de zee. Zo'n maatregel zou ook het aantal kwelders ten goede komen. Die habitat is van vitaal belang als broed-, rust- en overwinteringsplaats voor vogels.

“Natuurlijke processen moeten opnieuw de vrije loop krijgen in de Waddenzee”

De BirdLife-partners willen ook zoveel mogelijk het oorspronkelijke landschap van de Wadden herstellen. Het aantal mosselbanken, een belangrijke bron van voedsel voor vogels, is door intensieve visserij drastisch afgenomen. Om het aantal opnieuw te doen stijgen, pleit BirdLife ervoor om de visserij in bepaalde gebieden te verbieden.

Verder hameren de BirdLife-partners erop dat er in de Wadden voldoende broed- en hoogwatervluchtplaatsen moeten zijn voor vogels. Dat kan door bepaalde zones gedeeltelijk af te schermen van het publiek en bezoekers beter te informeren over de gevaren van de verstoring van vogels.

Hoogdringend

De Waddenzee is van onschatbare waarde voor vogels. Het rijke voedselbestand en de rust van de Wadden trekt jaarlijks zo'n 12 miljoen vogels aan. De Wadden zijn ideaal gelegen tussen Siberië, Groenland en Canada in het Noorden en West-Afrika in het zuiden. Hierdoor gebruiken veel vogels het als overwinteringsgebied of als tussenstop op weg naar het zuiden. Ook als broedgebied zijn de Wadden uiterst geschikt: schorren, duinen, graslanden en stranden zijn hiervoor uitgelezen plekken.

Waddenlectuur

Als je nog meer wil weten over de Waddeneilanden, kan je terecht in de Natuur.winkel. Je vindt er verschillende publicaties over de Waddenzee. Een leuk boek is "Wadden in beweging", dat de beweeglijkheid in deze laatste wildernis fraai in beeld brengt. De foto's geven telkens een fractie van een seconde weer, momentopnamen uit een bewogen geschiedenis die steeds maar doorgaat. "43 Waddeneilanden" geeft een compleet en indrukwekkend overzicht van alle

Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. Het boek schetst een prachtig sfeerbeeld van deze kwetsbare parels aan de Noordkust van Europa. Meer info vind je op www.natuurpunt.be/winkel

Maar de positie van de Wadden als vogelparadijs wankelt. De populaties van onder meer de eidereend, de scholekster en de strandplevier zijn aanzienlijk afgenomen sinds 1987. Deze vogels hebben de specifieke levensomstandigheden van de Wadden nodig om te kunnen overleven. Dat hun

aantal daalt, is een indicatie dat de ecologische kwaliteit van de Wadden daalt. Als de Wadden hun titel van Werelderfgoed willen behouden zal die trend moeten worden omgebogen. Een ambitieus natuurherstelplan, zoals dat van de BirdLife-partners, is dan ook broodnodig.

"Blij dat de Wadden er nog zijn"

Al 45 jaar lang zet de Waddenvereniging zich in voor het behoud van natuur, milieu en landschap van de Nederlandse Wadden. We spraken met Hans Revier, hoofdredacteur van de Wadden, het tijdschrift van de Waddenvereniging.

Wat is de belangrijkste verwezenlijking van de Waddenvereniging?

Eigenlijk dat de Waddenzee er nog is. In 1965 waren er namelijk plannen om een groot deel van de Nederlandse Wadden in te polderen, maar dat is gelukkig voorkomen. Een tweede verwezenlijking is dat een beschermingsbeleid tot stand is gebracht. Al sinds 1981 onderschrijft de Nederlandse regering dat de Waddenzee een primair natuurgebied is dat als zodanig beschermd en beheerd moet worden. Meer recent is er het verbod op de mechanische kokkelvisserij (in 2005) en op het plaatsen van boorplatforms in de Waddenzee (2007). Ook de waterkwaliteit is sinds de jaren '70-'80 opmerkelijk verbeterd waardoor onder meer de zeehondenpopulatie is toegenomen.

Wat willen jullie realiseren in de toekomst?

Een van de belangrijkste zaken is de uitvoering van het natuurherstelplan, dat afgedwongen is door de natuurorganisaties. In dat plan zijn afspraken gemaakt voor een duurzamere mosselvisserij en natuurherstel in de Waddenzee. Ook goed begeleid wetenschappelijk onderzoek is een van onze prioriteiten.

Verder zijn we erg blij met de erkenning van de Waddenzee als Werelderfgoed, maar we willen er wel voor zorgen dat

het toerisme dat daar uit voortvloeit op een duurzame manier wordt aangepakt. Zo willen we dat toeristen die de Wadden bezoeken, kunnen logeren in accommodatie die energiezuinig is. Ze moeten ook goed geïnformeerd worden over wat ze wel en niet mogen doen in een natuurgebied. Zo is het niet de bedoeling dat mensen in de Wadden beginnen racen met een speedboot. We willen gewoon vermijden dat de Wadden een pretpark worden met allerlei schadelijke activiteiten.

Hoe verloopt de samenwerking met de andere Waddenverenigingen in Duitsland en Denemarken?

In de jaren '70 hebben we als Waddenvereniging contact gezocht met andere verenigingen en daar is een vrij innige samenwerking uit voortgevloeid. Samen met de andere verenigingen zijn we waarnemers tijdens het internationaal Waddenzee-overleg dat om de drie jaar plaats vindt. Helaas zijn de afspraken die de bevoegde ministers er maken niet bindend. Het zijn maar intenties. Gelukkig verloopt de samenwerking tussen de verschillende vertegenwoordigers van de Waddenzeelanden vlot zodat de internationale bescherming van de Waddenzee redelijk succesvol verloopt. Zo is er op de afgelopen trilaterale conferentie van maart 2010 afgesproken om te kijken hoe de rampenbestrijding in het gebied beter kan georganiseerd worden.

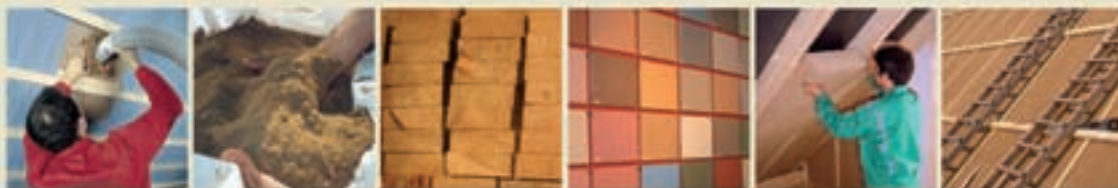
Meer info over de Waddenvereniging op www.waddenvereniging.nl

ECOLOGISCH ÉN GEZOND (VER)BOUWEN ?

Alles wat u nodig hebt voor nieuwbouw, verbouwing en decoratie !
25 jaar ervaring in duurzame, natuurlijke en betaalbare oplossingen.
Gezond voor u en voor het milieu. Bezoek onze toonzaal waar
bio-ecologisch bouwen tot in de kleinste details wordt gedemonstreerd.

KMO Kwikaard 108
2980 Sint-Antonius Zoersel
Tel 03 384 19 07
Fax 03 385 08 41
info@ecologischbouwen.be

onderdakplaten, gevelplanken, natuurpleisters en mortels, kallel, cellulose-, houtwol- en
vlasisolatie, houten vloeren, tadelakt, leemproducten, natuurverf, hout-behandeling, meubelplaten, ...

www.ecologischbouwen.be

ELLO WINT TERREIN 1.300.000M² OM PRECIES TE ZIJN

Ello Mobile is de enige gsm-operator in België die de winst op elk gesprek en sms'je inzet voor **sociale en ecologische projecten**. Zo beschermt Natuurpunt momenteel maar liefst 1.300.000m² regenwoud* op Sumatra. Allemaal dankzij de steun van Ello Mobile-abonnees. Dichter bij huis wordt ook de unieke bos- en heidenatuur in Averbode gevrijwaard. Daar zorgt het gsm-gebruik van talrijke Natuurpunt-sympathisanten voor. Zo'n engagement geeft een mens een warm gevoel, zelfs op de Noordpool bij 25 onder nul. Maar het kan nóg beter. Ook jouw steun is meer dan welkom.

* raadpleeg de live counter op www.ello-mobile.be/natuurpunt voor actuele cijfers

Doe zoals Dixie. Switch nu via www.ellomobile.be/natuurpunt

Zet een uil in je testament

Onze natuur is kwetsbaar, zoals deze jonge bosuultjes. Om hen een toekomst te geven is er nood aan grote natuurgebieden. Natuurpunt maakt zich sterk om de natuur in Vlaanderen te behouden en te verbeteren. Ook u kan hierbij helpen.

Dankzij uw legaat kan Natuurpunt natuurgebieden aankopen en nieuwe bossen aanplanten. Zodat Vlaanderen ook in de toekomst mooi en groen blijft.

WILT U MEER INFORMATIE?

Verzend dan deze strook en wij sturen u ons volledig dossier.

☐ MEVROUW ☐ MENEER

NAAM

VOORNAAM

ADRES

.....

NR

BUS

POSTCODE

GEMEENTE

.....

TERUGSTUREN NAAR
NATUURPUNT, SABINE LEMAIRE (015-29 72 65),
COXIESTRAAT 11 • 2800 MECHELEN
sabine.lemaire@natuurpunt.be

35 JAAR
GLOBAL FESTIVAL
MUSIC * CIRCUS * DANCE * KIDZ

Sfinks
MIXED

GORAN BREGOVIC
and his Wedding & Funeral Orchestra

YOUSSOU N'DOUR
& The Super Etoile De Dakar

ORQUESTA BUENA
VISTA SOCIAL CLUB®

featuring OMARA PORTUONDO

BART PEETERS &
ABDELLAH MARRAKCHI
featuring Saidjah Gallo & Ttukunak

MUSIC * CIRCUS * DANCE * KIDZ

30/31 JULI &
1 AUGUSTUS 2010

sfinks.be * 0032 (0)3 455 69 44 * info@sfinks.be BOECHOUT

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres. Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbeheer, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen,
015-29 72 20,
info@natuurpunt.be,
www.natuurpunt.be
geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graatakker 11, 2300 Turnhout,
014-47 29 55,
educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen
www.natuurpunt.be/winkel,
winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkelkarlogo.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m.

Natuurpunt,

Driepikkelstraat 32, 9000 Gent, 09-216 44 78,
bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman,

Schuurhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout,
014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven,

Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77,
bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied,

Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen,
015-43 61 09,
bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder,

Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge,
050-42 90 40,
bc.uitkerkseppolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter

i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart,
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide,
051-54 52 44,
deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m.

Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek,
Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen,
011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes

E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60,
bc.huizeernestclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster

Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-314 24 15,
bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot

Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,
bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit,

Putvennestraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,
bc.kiewit@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot

Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,
bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit,

Putvennestraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,
bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op
www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart, Iepersesteenweg 56, 8600 Woumen (Diksmuide),
westvlaanderen@natuurpunt.be

Oost-Vlaanderen: Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent, oostvlaanderen@natuurpunt.be

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit, 3500 Hasselt,
011-24 60 20, info@natuurpuntilmburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo,
016-25 25 93, vlaamsbrabant@natuurpunt.be

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie
Eindredacteur: Sofie Versweyveld,
015-29 72 24, sofie.versweyveld@natuurpunt.be

Illustraties: Jenny Dedoncker

Beeldmateriaal Natuur Speurder
Met dank aan Geert Vanhulle

Prepress
Sintjoris bvba, Eekhoutdriesstraat 67,
9041 Gent

Druk
Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere
Papier: 'Revive75', 100 gram. 75% gerecycleerd,
25% chloorvrije vezels van duurzaam Europees
hout. Oplage: 90.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever
Willy Ibens, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per jaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuurpunt en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5.

Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer.

Lidgeld en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 30 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening

293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalatenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis.

Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past.

Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Willy Ibens, algemeen directeur Natuurpunt, 015-29 72 52. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Big Jump
11 juli 2010

Aquafin

Spring mee voor levende rivieren!

Op zondag 11 juli om precies 15u springen in heel Europa duizenden mensen in rivieren, waterlopen en meren om te tonen dat ze wakker liggen van proper water en dat ze er iets aan willen doen.

Als Vlaamse waterzuiveraar steunt Aquafin NV de Big Jump natuurlijk voluit. We streven immers hetzelfde doel na. Ook jij kan iets doen:

- ▶ **Spring mee in het water op één van de deelnemende locaties** (zie www.bigjump.be)
- ▶ **Neem deel aan onze fotowedstrijden:**
 - Win een BBQ-cheque twv 200 euro met je leukste of mooiste foto van de Big Jump 2010
 - Win een waardevol geschenk met je mooiste natuurfoto in het Big Jump-thema 'Waterleven'

Foto's kan je opladen op www.aquafinwedstrijd.be. Voor de natuurfoto's kan dat nu al, voor de Big Jump-foto's vanaf 11 juli.

BIG JUMP
FOR LIVING RIVERS
VOOR LEVENDE RIVIEREN
POUR DES RIVIERES VIVANTES